บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) เพื่อพัฒนาบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตร

การบริหารจัดการผลไม้ ภาคตะวันออก

คณะทำงานผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) เพื่อพัฒนาบุคลากร
กรมส่งเสริมการเกษตรผ่านระบบทางไกล ปี 2560
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จ.ระยอง
กรมส่งเสริมการเกษตร

แนวการศึกษา
ชุดวิชาการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

โดย

คณะทำงานผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)

เพื่อพัฒนาบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตรผ่านระบบทางไกล

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

กรมส่งเสริมการเกษตร

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

คณะทำงานผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)
เพื่อพัฒนาบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตร

๑. นายชาตรี บุญนาค	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	ประธาน
๒. นายชนินทร์ สุขสำราญ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาบุคลากร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๓. นางสาววรนุช สีแดง	ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๔. นางอุบล มากอง	ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๕. นางศิริวรรณ หวังดี	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกอบรม สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๖. นายไตรรัตน์ ดีสุ่น	หัวหน้ากลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๗. นางสาวกัลยาณี เด็ดดวง	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๘. นายโอภาส ชอบรส	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักเกษตรจังหวัดตราด	คณะทำงาน
๙. นายประดิษฐ์ เจริญสุข	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักเกษตรจังหวัดตราด	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวมรกต สุดประเสริฐ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักเกษตรจังหวัดตราด	คณะทำงาน
๑๑. นายมานพ โปษยาอนุวัตร์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักเกษตรจังหวัดระยอง	คณะทำงาน
๑๒. นายจักวัน เอี่ยมประเสริฐ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักเกษตรจังหวัดระยอง	คณะทำงาน
๑๓. นายสุชาติ จันทร์เหลือง	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักเกษตรจังหวัดจันทบุรี	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวนคร คมกล้า	นักวิชาการส่งเสริมการนายเกษตรชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน

๑๕. นายศราวุธ จันทรา	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๑๖. นางสาวอมลรุจี เกตุสุริยงค์	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๑๗. นางสาวสุนทรี สังกะเพศ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๑๘. นางสาวทิพย์อุษา พิมนาค	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๑๙. นายอธิวัตน์ มากบุญ	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๒๐. นางวิภาพร สงวนดี	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง	คณะทำงาน
๒๑. นางกิตติ์ชญาห์ โมรา	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง และเลขานุการ	คณะทำงาน

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรโดยจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์และมอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ – ๙ ดำเนินการผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เพื่อนำมาใช้เป็นหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตรผ่านระบบทางไกลประจำปี ๒๕๖๐ เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตรให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ได้ผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรผ่านระบบออนไลน์ และเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานย่อยภายในกรมส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว จึงเห็นควรรวบรวมข้อมูล เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เกิดขึ้น โดยจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์วิชาการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก โดยเริ่มตั้งแต่ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก กรณีศึกษาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก และสรุปเนื้อหาวิชา ให้กับผู้ที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์กับการพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตรไม่มากก็น้อย

คณะทำงานผลิตบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)
เพื่อพัฒนาบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

สารบัญ

รายการ **หน้า**

คณะทำงาน

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง (๑)

สารบัญภาพ (๒)

รายละเอียดวิชาการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก (๓)
- คำอธิบายชุดวิชา
- วัตถุประสงค์
- รายชื่อบทการเรียนรู้

คำชี้แจงการเรียนรู้ (๕)
- การดำเนินการเรียนรู้
- การทำกิจกรรมบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
- การประเมินผลการเรียนรู้
- คำแนะนำการเข้าใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
- เอกสาร/สื่อคัดสรรและแนะนำ

รายการผลิตสื่อ (๖)

บทที่ ๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ ๑

ตอนที่ ๑.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๑

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๑

เรื่องที่ ๑.๑.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๓

ตอนที่ ๑.๒ ทฤษฎีและองค์ความรู้ ๕

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การบริหารจัดการ ๕

เรื่องที่ ๑.๒.๒ การจัดทำข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร ๖

บทที่ ๒ สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๑๐

ตอนที่ ๒.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น (ด้านการผลิต/การตลาด) ๑๑

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์ (ด้านการผลิต/การตลาด) ๑๒

สารบัญ (ต่อ)

รายการ **หน้า**

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ปัญหาที่เกิดขึ้น ๒๓
ตอนที่ ๒.๒ แนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๒๕
เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๒๕
เรื่องที่ ๒.๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๒๖

บทที่ ๓ ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๒๘
ตอนที่ ๓.๑ ขั้นตอนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๒๙
เรื่องที่ ๓.๑.๑ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Supply) ๒๙
เรื่องที่ ๓.๑.๒ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Demand) ๓๐
เรื่องที่ ๓.๑.๓ แผนบริหารจัดการและบูรณาการการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๓๑
ตอนที่ ๓.๒ การออกแบบระบบ ขั้นตอนการใช้งานและการตรวจสอบความถูกต้อง ๓๒
เรื่องที่ ๓.๒.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก ๓๒
เรื่องที่ ๓.๒.๒ การเก็บข้อมูลตลาด ๓๔
เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๓๔
เรื่องที่ ๓.๒.๔ การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ผลไม้ภาคตะวันออก ๓๔

บทที่ ๔ กรณีศึกษา ๓๖
ตอนที่ ๔.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิต (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ๓๗

สรุปเนื้อหาวิชา ๕๑
บรรณานุกรม ๕๖

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

ตารางที่ ๒.๑ ปริมาณผลผลิต ๑๕
ตารางที่ ๒.๒ ราคาผลไม้ที่เกษตรกรขายได้ ๑๖
ตารางที่ ๒.๓ ปริมาณการนำเข้าผลไม้ ๑๘
ตารางที่ ๔.๑ วิธีคิดกรณีพื้นที่เพิ่ม ๓๙
ตารางที่ ๔.๒ วิธีคิดกรณีพื้นที่ลดลง ๔๐
ตารางที่ ๔.๓ อายุการเก็บเกี่ยวผลไม้ ๔๐
ตารางที่ ๔.๔ แบบรายงานการออกดอกของไม้ผล ๔๓
ตารางที่ ๔.๕ แบบเก็บข้อมูลประมาณการผลผลิตไม้ผล ๔๓
ตารางที่ ๔.๖ ไม้ผลรวม (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) : เปรียบเทียบพยากรณ์เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัดปี๒๕๕๙ กับ ผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๔
ตารางที่ ๔.๗ เปรียบเทียบเนื้อที่ให้ไม้ผลรายชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๔
ตารางที่ ๔.๘ เปรียบเทียบปริมาณไม้ผลรายชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๕
ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบผลผลิตต่อไร่ไม้ผลรายชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๕
ตารางที่ ๔.๑๐ ร้อยละผลผลิตรายเดือนของไม้ผล ๔ ชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ปี ๒๕๖๐ ๔๖
ตารางที่ ๔.๑๑ ทุเรียน : เปรียบเทียบเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออก และรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๖
ตารางที่ ๔.๑๒ ทุเรียน : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐ ๔๗
ตารางที่ ๔.๑๓ มังคุด : เปรียบเทียบผลพยากรณ์เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๗
ตารางที่ ๔.๑๔ มังคุด : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐ ๔๘
ตารางที่ ๔.๑๕ เงาะ : เปรียบเทียบเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออก และรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๘
ตารางที่ ๔.๑๖ เงาะ : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐ ๔๙
ตารางที่ ๔.๑๗ ลองกอง : เปรียบเทียบเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออก และรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐ ๔๙
ตารางที่ ๔.๑๘ ลองกอง : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐ ๕๐

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ ๒.๑ กราฟแสดงการกระจายตัวของผลิต ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๐ ๒๓
ภาพที่ ๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ๒๖
ภาพที่ ๔.๑ การพัฒนาการของดอกทุเรียน ๔๑
ภาพที่ ๔.๒ การพัฒนาการของดอกมังคุด ๔๑
ภาพที่ ๔.๓ การพัฒนาการของดอกเงาะ ๔๒
ภาพที่ ๔.๔ การพัฒนาการของดอกลองกอง ๔๒

รายละเอียดชุดวิชา

คำอธิบายชุดวิชา การบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออกรวมทั้งนำเสนอกรณีศึกษาในเรื่องการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาและการบริหารจัดการผลไม้
๒. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์และแนวทางในการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
๓. เพื่อให้สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเอง และองค์กร

รายชื่อบทการเรียนรู้

๑.ปฐมนิเทศวิชาและประเมินผลตนเองก่อนเรียน

๒. บทที่ ๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้
ตอนที่ ๑.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๑.๑.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
ตอนที่ ๑.๒ ทฤษฎีและองค์ความรู้
เรื่องที่ ๑.๒.๑ การบริหารจัดการ
เรื่องที่ ๑.๒.๒ การจัดทำข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร

บทที่ ๒ สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
ตอนที่ ๒.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น (ด้านการผลิต/การตลาด)
เรื่องที่ ๒.๑.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์ (ด้านการผลิต/การตลาด)
เรื่องที่ ๒.๑.๒ ปัญหาที่เกิดขึ้น
ตอนที่ ๒.๒ แนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๒.๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

บทที่ ๓ ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
ตอนที่ ๓.๑ ขั้นตอนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๓.๑.๑ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Supply)
เรื่องที่ ๓.๑.๒ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Demand)
เรื่องที่ ๓.๑.๓ แผนบริหารจัดการและบูรณาการการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
ตอนที่ ๓.๒ การออกแบบระบบ ขั้นตอนการใช้งานและการตรวจสอบความถูกต้อง
เรื่องที่ ๓.๒.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๓.๒.๒ การเก็บข้อมูลตลาด
เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
เรื่องที่ ๓.๒.๔ การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ผลไม้ภาคตะวันออก

บทที่ ๔ กรณีศึกษา
ตอนที่ ๔.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิต (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง)

สรุปเนื้อหาวิชา

คำชี้แจงการเรียนรู้

๑.การดำเนินการเรียนรู้

ดำเนินการเรียนรู้ดังนี้

๑) ศึกษาแนวทางการศึกษา

๒) ศึกษาตามประเด็นเนื้อหาสาระ

๓) ทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนด

๒. การทำกิจกรรม e-Learning

ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในประเด็นต่างๆ ในแต่ละสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ ๑ ปฐมนิทศวิชาและการประเมินตนเองก่อนเรียน
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๒๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๒ ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๒๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๓ สถานการณ์และแนวทางการการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๕๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๔ ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๒๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๕ กรณีศึกษาการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๔๐ นาที

สัปดาห์ที่ ๖ สรุปบทเรียนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๑๕ นาที

สัปดาห์ที่ ๗ ประเมินหลังเรียน/สอบ
สื่อเทปวีดีทัศน์ เวลา ๑๕ นาที

๓. การประเมินผลการเรียนรู้

๑) การเข้าร่วมการเรียนรู้ทุกสัปดาห์

๒) ทำกิจกรรมในการเรียนรู้ทุกบท

๓) การประเมินผลจากการสอบวิชาได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐

๔. คำแนะนำการเข้าใช้ e-Learning

ให้ผู้เรียนศึกษาการเรียนรู้ผ่านระบบอินเตอร์เน็ตโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

๕. เอกสาร/สื่อคัดสรรและแนะนำ

๑) .....

๒) .....

รายการผลิตสื่อวีดีทัศน์

รายการที่	ประเด็น	เวลา (นาที)	วิทยากร
๑	**ประเมินผลตนเองก่อนเรียน**	**๑๕**	
๒	**ปฐมนิเทศชุดวิชา**	**๕**	นายชาตรี บุญนาค ผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๓ จ.ระยอง
๓	**บทที่ ๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้**	**๒๐**	
๓.๑	**ตอนที่ ๑.๑** ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๑.๒.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๑.๒.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก	๑๐	นายมานพ โปษยาอนุวัตร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๓ จ.ระยอง
๓.๒	**ตอนที่ ๑.๒** ทฤษฎีและองค์ความรู้ เรื่องที่ ๑.๒.๑ การบริหารจัดการ เรื่องที่ ๑.๒.๒ การจัดทำข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิต สินค้าเกษตร	๑๐	นายมานพ โปษยาอนุวัตร์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๓ จ.ระยอง
๔	**บทที่ ๒ สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก**	**๕๐**	
๔.๑	**ตอนที่ ๒.๑** การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น (ด้านการผลิต/การตลาด) เรื่องที่ ๒.๑.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์ (ด้านการผลิต/การตลาด) เรื่องที่ ๒.๑.๒ ปัญหาที่เกิดขึ้น	**๓๕**	นางอุบล มากอง หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สสก.๓ จ.ระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก. ๓ จ.ระยอง

รายการที่	ประเด็น	เวลา (นาที)	วิทยากร
๔.๒	**ตอนที่ ๒.๒** แนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๒.๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก	**๑๕**	นางอุบล มากอง หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สสก.๓ จ.ระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก. ๓ จ.ระยอง
๕	**บทที่ ๓ ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก**	**๒๐**	
๕.๑	**ตอนที่ ๓.๑** ขั้นตอนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๓.๑.๑ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Supply) เรื่องที่ ๓.๑.๒ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Demand) เรื่องที่ ๓.๑.๓ แผนบริหารจัดการและบูรณาการการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก	๑๐	นางสาววรนุช สีแดง ผอ.กลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร สสก.๓ จ.ระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก. ๓ จ.ระยอง
๕.๒	**ตอนที่ ๓.๒** วิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๓.๒.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๓.๒.๒ การเก็บข้อมูลตลาด เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก เรื่องที่ ๓.๒.๔ การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ผลไม้ภาคตะวันออก	๑๐	นางสาววรนุช สีแดง ผอ.กลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร สสก.๓ จ.ระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก. ๓ จ.ระยอง

รายการที่	ประเด็น	เวลา (นาที)	วิทยากร
๖	**บทที่ ๔ กรณีศึกษา**	**๔๐**	
๖.๑	**ตอนที่ ๔.๑** การจัดทำข้อมูลการผลิตและการประมาณการผลิต (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง	๔๐	นายสุชาติ จันทร์เหลือง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๓ จ.ระยอง
๗	**สรุปบทเรียนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก**	**๑๕**	นายชาตรี บุญนาค ผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จ.ระยอง นางวิภาพร สงวนดี นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สสก.๓ จ.ระยอง
๘	**แบบประเมินผลตนเองหลังเรียน**	**๑๕**	
รวม		**๑๘๐**	

บทที่ ๑
ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้

๑. นางสาววรนุช สีแดง
ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๒. นายศราวุธ จันทรา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๓. นางสาววิภาพร สงวนดี
นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๔. นางสาวอมลรุจี เกตุสุริยงค์
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๕. นางสาวสุนทรี สังกะเพศ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๖. นายมานพ โปษยาอนุวัตร์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง

บทที่ ๑
ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้

ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๑.๑.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ตอนที่ ๑.๒ ทฤษฎีและองค์ความรู้

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การบริหารจัดการ

เรื่องที่ ๑.๒.๒ การจัดทำข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร

ตอนที่ ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๑.๑.๑ ความเป็นมาของการบริหารจัดการผลไม้ของภาคตะวันออก

กรมส่งเสริมการเกษตร (๒๕๕๕) กล่าวไว้ว่า ผลไม้เป็นสินค้าเกษตรสำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย ปัจจุบันมีครัวเรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ประมาณ ๑.๙๒๓ ล้านครัวเรือน จากเกษตรกรทั้งประเทศ ๖.๕ ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด พื้นที่ปลูกไม้ผล ๕๗ ชนิดมีประมาณ ๘.๑๗๖ ล้านไร่ ผลผลิตปีละประมาณ ๗.๔๘๖ ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าของผลผลิตตามราคาที่เกษตรกรขายได้ปีละประมาณ ๙๐,๓๖๑ ล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้หลักหล่อเลี้ยงครอบครัวเกษตรกรในชนบท อีกทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถสร้างรายได้ และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศรวมปีละประมาณ ๒๙,๖๘๕ ล้านบาท ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นผู้นำการผลิตและส่งออกผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ไม้ผลของไทยส่วนใหญ่ให้ผลผลิตตามฤดูกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในไม้ผลเศรษฐกิจที่มักจะมีปัญหาการตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย และลองกอง มีผลผลิตในฤดูออกมากพร้อมๆกัน ในช่วงเดือนเมษายน – กันยายน ประมาณ ๑.๘๕ ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๙๕ ของผลผลิตรวม ซึ่งเดือนที่มีผลผลิตออกมากที่สุดและมักมีปัญหาเกิดขึ้นทุกปี คือ เดือนพฤษภาคม และเดือนสิงหาคม สำหรับผลผลิตนอกฤดูมีเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ ๕ ดังนั้น ปัญหาสำคัญของผลไม้ไทย คือ

๑. ผลผลิตออกเป็นฤดูกาล มีปริมาณมากพร้อมกันหลายชนิด และเน่าเสียง่าย โดยในเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม จะมีทุเรียน มังคุด เงาะ ของภาคตะวันออก ออกมาพร้อมกับลิ้นจี่ของภาคเหนือ ต่อมาในเดือนมิถุนายน – สิงหาคม จะมีทุเรียน มังคุด เงาะ ของภาคใต้ออกมาพร้อมกับลำไยของภาคเหนือ และตามด้วย

ลองกองจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งออกมากในเดือนสิงหาคม – กันยายน ทั้งนี้ ผลไม้แต่ละชนิดในแต่ละพื้นที่จะมีช่วงวิกฤติสั้นๆ ประมาณ ๗ – ๑๐ วัน ที่ผลผลิตกระจุกออกมาในปริมาณมากจนตลาดกลางในแหล่งผลิตไม่สามารถรองรับได้ และมักเกิดปัญหาราคาตกต่ำขึ้นอย่างรุนแรง

๒. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อยและผลผลิตมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลส่วนใหญ่เป็นรายย่อยและมีข้อจำกัดในด้านความรู้ ทักษะและเงินทุน จึงยังไม่สามารถผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพได้ตามที่ตลาดต้องการ ซึ่งในแต่ละปีที่มีปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำนั้น เกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือ เกษตรกรที่ผลผลิตไม่มีคุณภาพ ในขณะเดียวกันผู้ค้ายังต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อการส่งออกอีกเป็นจำนวนมาก

๓. ฐานข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ข้อมูลไม้ผลแต่ละชนิดมีไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ถูกต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริง เช่นข้อมูลเกษตรกร ข้อมูลกลุ่ม แหล่งผลิต และปริมาณผลผลิตที่ชัดเจนเป็นรายสินค้า จึงเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถวางแผนบริหารจัดการอุปทาน (Supply Management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ราคาผลไม้ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับราคาปัจจัยการผลิต แรงงานและค่าขนส่ง ในบางปีมีปัญหาราคาตกต่ำอย่างรุนแรง ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาสภาวการณ์ขาดทุน และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรตลอดจนขาดเงินลงทุนและขาดความเชื่อมั่นที่จะลงทุน

๕. ข้อกำหนดการซื้อขายผลไม้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในบางกรณีมีการกำหนดมาตรฐานโดยอ้างตลาดต่างประเทศเพื่อกีดกันหรือกดราคาผลผลิตจากเกษตรกร และไม่มีการนำมาตรฐานสินค้าเกษตร (ไม้ผล) ของประเทศไทยที่ประกาศโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

๖. การนำเข้าผลไม้จากต่างประเทศมีมากขึ้น ไม่มีคุณภาพ และแย่งตลาดผลไม้ไทยผลไม้ที่มีการนำเข้ามากที่สุด คือ จากประเทศจีน โดยที่จีนไม่ต้องเสียภาษีใดๆทั้งสิ้น การนำเข้าผลไม้จากจีนนอกจากแย่งตลาดผลไม้ไทยแล้ว ผลไม้ที่นำเข้ายังมีปัญหาด้านความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ซึ่งระบบตรวจสอบควบคุมคุณภาพผลไม้นำเข้ายังไม่เข้มงวดเพียงพอ ทำให้ผู้บริโภคคนไทยเสี่ยงต่อการนำเข้าผลไม้ที่มีสารพิษตกค้าง

๗. ปัญหาด้านการส่งออก ได้แก่ การขยายการส่งออกยังมีขีดจำกัด ปริมาณผลไม้คุณภาพมีไม่เพียงพอกับความต้องการเพื่อการส่งออก ขั้นตอนการส่งออกและนำเข้าผลไม้สดยุ่งยากมาก เปลี่ยนแปลงบ่อย เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการผลผลิตไม้ผลในภาคตะวันออกเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้ผลิตไม้ผล

เรื่องที่ ๑.๑.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

การบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก นอกจากการผลิตผลไม้ที่เป็นหัวใจสำคัญต่อการบริหารจัดการผลไม้ได้อย่างยั่งยืนแล้วซึ่งใช้กระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานที่มีผลต่อความต้องการ

ของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยที่มีความสอดคล้องเหมาะสมซึ่งกันและกันทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพแล้ว การบริหารจัดการด้านการตลาดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการตลาด

ในแต่ละปีปริมาณผลผลิตของผลไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง จาก ๓ จังหวัดหลักที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จันทบุรี ตราดและระยอง มีปริมาณรวมทั้ง ๔ ชนิด ประมาณ ๗๐๐,๐๐๐-๘๐๐,๐๐๐ ตันต่อปี ต่อช่วงระยะเวลา ๕ เดือน โดยที่มีช่วงผลผลิตกระจุกตัวประมาณ ๑๕-๒๐ วันซึ่งมีปริมาณผลผลิตผลไม้ร้อยละ ๔๐ อยู่ในช่วงนี้ซึ่งมีมากเกินกว่าปริมาณความต้องการของกลไกตลาดปกติจะบริหารจัดการได้ และถ้าหากไม่มีการบริหารจัดการล่วงหน้าอย่างเป็นระบบชัดเจนย่อมส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศ ราคาและรายได้ของเกษตรกรแน่นอน การบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออกมีแนวทางการบริหารที่สำคัญ ๒ ด้าน คือด้านการผลิต และด้านการบริหารจัดการผลผลิต ซึ่งทั้ง ๒ ด้านนี้ ต้องมีผู้รับผิดชอบที่มีความชำนาญทั้งในด้านการประมาณการผลผลิตผลไม้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และด้านการวางแผนบริหารจัดการล่วงหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมและเตรียมการบริหารจัดการล่วงหน้าอย่างเป็นรูปธรรม

ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

๑. มีข้อมูลการประมาณผลผลิตผลไม้ล่วงหน้าตลอดฤดูกาลที่สามารถมองเห็นภาพปริมาณผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดทั้งในภาพรวมและภาพละเอียด ราย ๑๐ วันและรายเดือน ทำให้เห็นได้ว่าปริมาณผลผลิตที่จะกระจุกตัวและจะก่อให้เกิดปัญหาอยู่ที่ช่วงระยะเวลาใด และอยู่ในพื้นที่ผลิตใด

๒. มีข้อมูลการบริหารจัดการด้านการตลาดล่วงหน้าอย่างเป็นรูปธรรมจากการประเมินสถานการณ์การตลาดผลไม้ล่วงหน้า ซึ่งสามารถมองเห็นได้ว่าในแต่ละช่วงเวลาของผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีการกระจายผลผลิตผลไม้ไปในทางใด ในปริมาณเท่าใดเป็นรายเดือน และประเมินได้ว่าปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมีช่วงใดที่จะเป็นปัญหาหรือผลผลิตส่วนเกินที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้ ซึ่งจะนำสู่การเตรียมการป้องกันแก้ไขปัญหาล่วงหน้าในแต่ละระดับต่อไป

๓. ลดปัญหาความเสียหายเศรษฐกิจของรายได้จากผลไม้ของประเทศ เนื่องจากไม่มีการสูญเสีย หรือมีการสูญเสียน้อยลงจากการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า สามารถกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิตได้ทันการณ์และทั่วถึง

๔. เพิ่มมูลค่าผลไม้ให้สูงขึ้นจากการแปรรูปผลไม้ ซึ่งจากบริหารจัดการผลไม้ที่ชัดเจนจะสามารถผลักดันผลผลิตผลไม้ส่วนหนึ่งสู่กระบวนการแปรรูปให้ได้มากขึ้น

๕. ราคาที่เกษตรกรจำหน่ายได้สูงขึ้นส่งผลให้รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ไม่ส่งผลกระทบเสียหายรุนแรงต่อการจำหน่ายของเกษตรกร เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่เกิดขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๖. เกิดการสร้างทายาทเกษตรกรโดยธรรมชาติ จากรายได้ที่ดีของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่ๆ หรือลูกหลานให้ความสนใจและกลับมาทำอาชีพเกษตรกรอย่างจริงจังมากขึ้น

๗. มีการสร้างและพัฒนาคุณภาพผลไม้ได้มาตรฐานมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในสวนผลไม้ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพของผลไม้ได้ซึ่งจะเกิดการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ตอนที่ ๑.๒ ทฤษฎีและองค์ความรู้

การดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลไม้ภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๘ ได้รวบรวม แนวคิด ทฤษฎี บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลไม้ ดังต่อไปนี้

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การบริหารจัดการ

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (๒๕๕๗) ได้อ้างถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้พ.ศ. ๒๕๕๐ การพัฒนาและการบริหาร หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาการผลิต การพัฒนาคุณภาพ การแปรรูป การตลาด และการบริหารจัดการผลไม้ เพื่อให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน และให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพและประกอบกิจการเกี่ยวกับผลไม้ เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เกิดความปลอดภัยในด้านอาหารสำหรับผู้บริโภค มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานสากล และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

สมพงศ์ เกษมสิน (๒๕๑๔) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (administrative resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (process of administration) เช่น POSDCoRB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหาร นิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติ ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (public administration) และ คำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ สมพงศ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

๑. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์

๒. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ

๓. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน

๔. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ

๕. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล

๖. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล คือ ความร่วมใจ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

๗. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล

๘. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์

๙. การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (๒๕๔๘) กล่าวว่าการบริหารจัดการ (management administration) การบริหารการพัฒนา (development administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันประกอบด้วยอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ

๑. เป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

๒. มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (thinking) หรือการวางแผน (planning) การดำเนินงาน (acting) และการประเมินผล (evaluating)

๓. มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (policy, plan, program, project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

เรื่องที่ ๑.๒.๒ การจัดทำข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร

๑. สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ระบุว่า

๑.๑ ข้อมูล ความหมาย ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เราสนใจหรือต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นตัวเลขหรือมิใช่ตัวเลขก็ได้

๑.๒ การสำรวจ ความหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประชากรเคหะ การเกษตร อุตสาหกรรม ธุรกิจ และการอื่น เพื่อใช้ประโยชน์ในทางสถิติ โดยการแจงนับ จากบางหน่วยเป็นตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

๑.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสำรวจ (Sample Survey) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ จากบางหน่วยของประชากรด้วยวิธีการเลือกตัวอย่าง การเก็บรวบ รวมข้อมูลสถิติด้วยวิธีนี้ จะทำให้ได้ ข้อมูลในระดับรวม เช่นจังหวัด ภาค เขตการปกครอง และรวมทั่วประเทศ และข้อมูลที่ได้จะเป็นค่าโดยประมาณ การสำรวจเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้งบประมาณ เวลา และกำลังคนไม่มากนัก จึงสามารถจัดทำได้เป็นประจำทุกปี หรือ ทุก ๒ ปี ปัจจุบันการสำรวจเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่มีความสำคัญ และใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด ทั้งในวงการราชการและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจ เพื่อหาข้อมูลทางด้านการเกษตร อุตสาหกรรม สาธารณสุข การคมนาคม การศึกษา และ ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ รวมทั้งการหยั่งเสียงประชามติ การวิจัยตลาด ฯลฯ สำหรับสำนักงานสถิติ

แห่งชาติ ได้จัดทำโครงการสำรวจที่สำคัญๆ หลายโครงการ เช่น การสำรวจสภาวะการทำงานของประชากร (การสำรวจแรงงาน) การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร การสำรวจสภาวะเศรษฐกิจ และสังคมของ ครัวเรือน การสำรวจการใช้พลังงานของครัวเรือน การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร การสำรวจวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน การสำรวจสภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญ การสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน เป็นต้น

๒. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในทางปฏิบัติอาจทำได้หลายวิธี คือ

๒.๑ วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Personal interview หรือ Face to face interview) เป็นวิธีการที่ส่งเจ้าหน้าที่หรือพนักงานออกไปสัมภาษณ์ผู้ให้คำตอบ และบันทึกคำตอบลงในแบบข้อถาม วิธีนี้นิยมใช้กันมากในการทำสำมะโนและสำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสภาพการณ์ของประเทศไทย เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด พนักงานสัมภาษณ์สามารถชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้ตอบเข้าใจในคำถามได้ ทำให้ได้รับคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ แต่การที่จะให้ได้คำตอบที่ดี ก็ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น วิสัยสามารถของผู้ตอบที่จะเข้าใจคำถาม ความตั้งใจของผู้ตอบและความสุจริตใจที่จะให้คำตอบ ความสามารถของพนักงาน ที่จะสัมภาษณ์ได้อย่างละเอียดครบถ้วน และบันทึกคำตอบอย่างถูกต้อง และที่สำคัญที่สุดคือ ความซื่อสัตย์สุจริตของพนักงานสัมภาษณ์ที่จะไม่กรอกข้อมูลเอง ซึ่งในทางปฏิบัติก่อนที่จะส่งเจ้าหน้าที่หรือพนักงานออกไปปฏิบัติงาน จะต้องทำการอบรมชี้แจงให้เข้าใจถึงขั้นตอนการสัมภาษณ์ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของโครงการ คำจำกัดความหรือความหมายของคำต่างๆ ที่ใช้ในแบบข้อถาม การกรอกแบบข้อถาม ซึ่งรายละเอียดต่างๆ เหล่านี้ ได้กำหนดไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๒ วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Enumeration by telephone) เป็นวิธีการที่อาจทำได้อย่างรวดเร็ว และทุ่นค่าใช้จ่าย เพราะไม่ต้องเดินทาง แต่มีขอบเขตจำกัด คือใช้ได้เฉพาะผู้ที่มีโทรศัพท์เท่านั้น คำถามที่ถามจะต้องสั้นและเข้าใจง่าย วิธีนี้จึงใช้ในการเก็บรวบรวมที่รายการข้อถามไม่มากนัก ประมาณ ๑–๒ รายการ จึงมักใช้ร่วมกับวิธีอื่น หรือใช้ในการทวงถามใบแบบข้อถาม หรือสอบถามเพิ่มเติมเมื่อมีข้อสงสัย เกี่ยวกับคำตอบ หรือไม่ได้รับคำตอบในบางรายการ หรืออาจใช้ในการตรวจสอบการทำงานของพนักงาน

๒.๓ วิธีการให้พนักงานไปมอบแบบไว้ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลเอง (Self-enumeration) วิธีนี้พนักงานจะนำแบบข้อถามไปมอบไว้ให้กับผู้ตอบ โดยอธิบายถึงวิธีการกรอกเท่าที่จำเป็น ผู้ตอบจะต้องกรอกแบบ ข้อถามเอง พนักงานจะกลับไปรับแบบข้อถามที่กรอกข้อมูลแล้วในวันที่กำหนดในขณะเดียวกันพนักงานจะต้องทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูลที่กรอกแล้ว ถ้าผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วนจะต้องสัมภาษณ์เพิ่มเติม วิธีนี้เหมาะที่จะใช้กับผู้ที่ มีการศึกษาพอที่จะอ่าน เขียน เข้าใจคำถามได้ สำหรับประเทศไทยระดับการศึกษาและการให้ความร่วมมือของประชากรยังแตกต่างกันมาก ฉะนั้นจึงเหมาะสมที่จะใช้กับงานบางโครงการเท่านั้น แบบข้อถามที่จะใช้วิธีนี้จะต้องมีคำถามที่เข้าใจง่าย มีคำอธิบายอย่างชัดเจน และการกรอกแบบข้อถามต้องไม่ยุ่งยาก

๒.๔ วิธีการส่งแบบข้อถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ (Mailed questionnaire) เป็นวิธีที่ส่งแบบข้อถาม ให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบส่งแบบข้อถามที่กรอกข้อมูลแล้วกลับคืนมาทางไปรษณีย์เช่นเดียวกัน วิธีนี้คล้ายกับการมอบแบบ แต่ต่างกันตรงที่ส่งแบบทางไปรษณีย์ เป็นวิธีการที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เพราะเสียเพียงค่าแสตมป์แทนค่าใช้จ่ายของพนักงานสนาม โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ที่จะให้คำตอบอยู่กระจัดกระจายกันมาก ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่จะส่งพนักงานสนามไปทำการสัมภาษณ์ได้ ในกรณีที่ผู้ตอบเห็นความสำคัญของข้อมูล ข้อมูลที่ได้อาจมีคุณภาพดีกว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพราะผู้ตอบมีเวลาคิดก่อนตอบ และไม่ต้องตอบภายใต้สภาวะการณ์เร่งรีบของพนักงานสัมภาษณ์ แต่วิธีนี้ก็มีข้อเสียที่มักจะมีอัตราการไม่ตอบสูง วิธีนี้มีข้อจำกัดในการใช้คือ แบบต้องไม่ยากและไม่ยาวเกินไป ใช้ในประเทศที่มีบริการไปรษณีย์ดี ผู้ตอบต้องสามารถอ่านคำถาม และข้อสั่งชี้แจงได้เข้าใจ ต้องใช้เวลาคอยจนกว่าจะได้รับแบบครบจำนวนที่ต้องการ และบางทีต้องมีการทวงถามหลายครั้ง ถ้าคำตอบไม่ชัดเจน ต้องเสียเวลาถามซ้ำโดยวิธีการอื่น

๒.๕ วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นวิธีเก็บข้อมูลโดยการสังเกตโดยตรงจากปฏิกิริยา ท่าทาง หรือเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง และจดบันทึกไว้โดยไม่มีการสัมภาษณ์ วิธีนี้ใช้กันอย่างกว้างขวางในการวิจัย เช่น จะศึกษาดูปฏิกิริยาของผู้ขับรถยนต์บนท้องถนนภายใต้ สภาพการณ์จราจรต่าง ๆ กัน ก็อาจจะส่งเจ้าหน้าที่ไปยืนสังเกตการณ์ได้ การสังเกตจำนวนลูกค้าและบันทึกปริมาณการขายของสถานประกอบการ โดยพนักงานเก็บภาษีของกรมสรรพากร เพราะการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการถึงปริมาณการขาย ย่อมไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง

๒.๖ วิธีการบันทึกข้อมูลจากการวัดหรือนับ วิธีนี้จะมีอุปกรณ์เพื่อใช้ในการวัดหรือนับตามความจำเป็นและความเหมาะสม เช่น การนับจำนวนรถยนต์ที่แล่นผ่านที่จุดใดจุดหนึ่งก็อาจใช้เครื่องนับโดยให้รถ แล่นผ่านเครื่องดังกล่าว หรือ การเก็บข้อมูลด้วยการวัด เช่น การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของแปลงเพาะปลูกพืช ทำได้โดยการวัดความยาวของแต่ละด้าน เพื่อคำนวณหาพื้นที่ตามหลักเกณฑ์การหาพื้นที่ เป็นต้น

๓. ศูนย์สารสนเทศการเกษตรสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การจัดทำข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร เป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อจะได้กำหนดนโยบาย วางแผนให้มีประสิทธิภาพ จากข้อมูลการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางสถิติ เป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานสำหรับภาคตะวันออกได้มีการจัดทำข้อมูลไม้ผลเอกภาพ ซึ่งมีการดำเนินการใน ๓ ขั้นตอน คือการพยากรณ์ผลผลิตไม้ผล การจัดทำข้อมูลปริมาณการผลิต ไม้ผลเอกภาพและการตรวจสอบประมาณค่าปริมาณผลผลิตไม้ผลเอกภาพหลังการสำรวจ โดยมีขอบเขตและความหมาย ดังนี้

๓.๑ การพยากรณ์ไม้ผล เป็นการพยากรณ์เชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติ (Econometric Model) ด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์เชิงเศรษฐศาสตร์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ การจัดทำข้อมูลปริมาณการผลิตไม้ผลเอกภาพภาคตะวันออก ดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานหลักของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใช้วิธีการสำรวจข้อมูลร่วมกันด้วยตัวอย่างโดยใช้แผนแบบการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวก ๒ ขั้นตอนและสุ่มแบบมีระบบ (Stratified Two–Stage Systematic Sampling) โดยกำหนดให้หมู่บ้านที่มีการเพาะปลูกพืชที่สำรวจเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ ๑ และครัวเรือนที่เพาะปลูกพืชที่สำรวจเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ ๒

บทที่ ๒
สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

๑. นางสาววรนุช สีแดง
ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๒. นางอุบล มากอง
ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๓.นายศราวุธ จันทรา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๔. นายโอภาส ชอบรส
หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
๕. นายประดิษฐ์ เจริญสุข
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
๖. นางสาวมรกต สุดประเสริฐ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด

.

บทที่ ๒
สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ซึ่งมีเนื้อหาสาระประกอบด้วย ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๒.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น (ด้านการผลิต/การตลาด)

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์ (ด้านการผลิต/การตลาด)

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ปัญหาที่เกิดขึ้น

ตอนที่ ๒.๒ แนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๒.๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ตอนที่ ๒.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น

ในประเทศไทยจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด นับได้ว่าเป็นแหล่งผลิตผลไม้เขตร้อนที่สำคัญ เนื่องจากภาคตะวันออกตั้งอยู่ติดกับแนวชายฝั่งทะเลที่มีทิวเขาจันทบุรีอยู่ตอนกลางของภาคและทิวเขาบรรทัดขนานกับชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นแนวปะทะของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ภาคตะวันออกมีฝนตกชุกและกระจายตลอดปีเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกไม้ผลเขตร้อนที่ต้องการความชื้นสูง โดยมีปริมาณฝนโดยเฉลี่ยประจำปีประมาณ ๑,๕๐๐ – ๔,๐๐๐ มิลลิเมตร ฤดูฝนมีเวลายาวนานประมาณ ๖ เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และในเดือน พฤศจิกายน ฝนจะลดประมาณลงอย่างชัดเจน ในฤดูหนาวของภาคตะวันออกยาวนานประมาณ ๓ เดือน ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ อุณหภูมิจะไม่ลดต่ำมาก ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการพัฒนาระยะดอกของไม้ผล

ผลไม้ที่นิยมปลูกกันมากในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ซึ่งผลไม้ดังกล่าวสร้างรายได้ให้กับจังหวัด และภาคตะวันออกเป็นอย่างมาก โดยมีพื้นที่ปลูกรวมทั้งสิ้นประมาณ ๗๓๖,๕๗๕ ไร่ ผลผลิตรวมประมาณปีละ ๑,๒๑๙,๙๑๓ ตัน ปัจจุบัน ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง เป็นผลไม้ที่มีศักยภาพในการส่งออกสูง เนื่องจากสามารถส่งออกในรูปผลสดและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด ไวน์มังคุด มังคุดกวน เงาะกระป๋อง ตลอดจนเป็นองค์ประกอบในการทำเครื่องสำอาง ส่งผลให้เป็นที่ต้องการของตลาดเพิ่มมากขึ้น

เรื่องที่ ๒.๑.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์ (ด้านการผลิต/การตลาด)

๑.การวิเคราะห์สถานการณ์ผลไม้โลก

๑.๑ ด้านการผลิต

พื้นที่ปลูก ผลผลิต และประเทศที่สำคัญ (ที่มา : FAOSTAT, ๒๐๑๒) การผลิตผลไม้ของโลกช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๕๙๑.๔๓ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๖๓๖.๕๔ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๕ หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑.๙๐ ต่อปี ปี ๒๕๕๕ พื้นที่การผลิตไม้ผลของโลก (Harvesting area) จาก ๒๐๘ ประเทศ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๓๕๓.๕๖ ล้านไร่ ผลผลิตรวมประมาณ ๖๓๖.๕๔ ล้านตัน โดยมีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่การผลิตและปริมาณผลผลิตมากที่สุดในโลก โดยมีพื้นที่ปลูกประมาณ ๘๐ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๒ ของโลก ผลผลิตประมาณ ๑๓๗ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๒ ของโลก ประเทศที่มีพื้นที่และปริมาณผลผลิตมากรองลงมา ได้แก่ อินเดีย บราซิล ตามลำดับ ในขณะที่พื้นที่ปลูกผลไม้ของประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่ ๙ ของโลก คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๖ ผลผลิตจัดอยู่ในลำดับที่ ๑๒ ของโลก คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๖ สำหรับพื้นที่การผลิตไม้ผลเขตร้อนของโลก (Tropical Fruit Harvesting area) จาก ๖๙ ประเทศ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๗.๔ ล้านไร่ ผลผลิตประมาณ ๒๐.๔ ล้านตัน โดยมีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่ การผลิตมากที่สุดในโลก โดยมีพื้นที่ปลูกประมาณ ๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙๘ ของโลก และประเทศอินเดียมีปริมาณผลผลิตมากที่สุดประมาณ ๔.๓ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๗ ของโลก ประเทศที่มีปริมาณผลผลิตรองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามลำดับ

๑.๒ ด้านการตลาด

ประเทศผู้นำเข้าและส่งออกที่สำคัญ จากข้อมูลการค้าของ TRADE MAP (ณ เดือนมีนาคม ๒๕๕๘) ในภาพรวมการส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ของโลก ปี ๒๕๕๖ พบว่า มีปริมาณ ๙๗.๐๖๙ ล้านตัน มูลค่า ๑๑๑,๒๙๙ ล้านเหรียญสหรัฐ

๑.๒.๑ ประเทศผู้ส่งออกสำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการส่งออก ๑๐,๑๙๒ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๙.๑๖ ของโลก) รองลงมา ได้แก่ สเปน จีน และเนเธอร์แลนด์ ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๑๔ ของโลก มีมูลค่าการส่งออกรวม ๒,๖๙๖ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๓.๐๗ ของโลก)

๑.๒.๒ ประเทศผู้นำเข้าสำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการนำเข้า ๑๖,๖๕๔ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๑๖.๙๒ ของโลก) รองลงมา ได้แก่ เยอรมัน และฝรั่งเศส ตามลำดับ

๑.๒.๓ ผลไม้สด อบแห้ง และแช่แข็ง มีการส่งออกรวมปริมาณ ๗๘.๒๕๓ ล้านตัน มูลค่า ๗๗,๑๙๑ ล้านเหรียญสหรัฐ โดยผลไม้จำพวกส้ม (Citrus) มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด มูลค่า ๑๒,๘๔๕ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๑๖.๖๔ ของโลก) รองลงมาได้แก่ แอปเปิ้ล และกล้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๗ และร้อยละ ๑๓.๓๐ ของโลก ตามลำดับ ขณะที่ผลไม้ที่มีปริมาณส่งออกมากที่สุด ได้แก่ กล้วย โดยมีปริมาณ ๒๑.๐๖๑ ล้านตัน (ร้อยละ ๒๖.๙๒ ของโลก) รองลงมาได้แก่ ผลไม้จำพวกส้ม (Citrus) และ แอปเปิ้ล คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑๕ และร้อยละ ๑๔.๓๔ ของโลก ตามลำดับ สำหรับการส่งออกผลไม้เมืองร้อนอื่นๆ มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย

๑.๒.๔ ผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูป ปริมาณส่งออกรวม ๑๘.๘๑๖ ล้านตัน มูลค่า ๓๔,๑๐๙ ล้านเหรียญสหรัฐ โดยน้ำผลไม้จำพวกส้ม มีการส่งออกมากที่สุด ปริมาณรวม ๕.๒๙๔ ล้านตัน มูลค่า ๖,๒๒๓ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๒๘.๑๔ และ ๑๘.๒๕ ของโลก) โดยน้ำผลไม้ที่มีปริมาณส่งออกรองลงมาได้แก่ น้ำสับปะรด น้ำองุ่น และน้ำแอปเปิ้ล คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๖ ร้อยละ ๔.๐๕ และร้อยละ ๓.๙๘ ของปริมาณทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่น้ำผลไม้ที่มีมูลค่าการส่งออกรองลงมา ได้แก่ น้ำแอปเปิ้ล น้ำองุ่น และน้ำสับปะรด คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๘ ร้อยละ ๓.๔๑ และร้อยละ ๒.๐๑ ของมูลค่าทั้งหมด ตามลำดับ

๒. การวิเคราะห์สถานการณ์ผลไม้ในอาเซี่ยน

๒.๑ ด้านการผลิต (ที่มา : FAOSTAT, ๒๐๑๒)

การผลิตผลไม้ในอาเซียนช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๕๓.๐๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๕๖.๓๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๕ หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑.๕๕ ต่อปี ปี ๒๕๕๕ พื้นที่การผลิตไม้ผลในอาเซียน (Harvesting area) รวมทั้งสิ้นประมาณ ๒๗.๒๕ ล้านไร่ ผลผลิตรวมประมาณ ๕๖.๓๖ ล้านตัน โดยประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีพื้นที่การผลิตมากที่สุดในอาเซียน ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ ๗.๗๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๔ ของอาเซียน และประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีปริมาณผลผลิต มากที่สุดในอาเซียน โดยมีผลผลิตประมาณ ๑๗.๗๔ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๗ ของอาเซียน ประเทศที่มีปริมาณผลผลิตมากรองลงมา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่ปลูกผลไม้ของประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่ ๒ ของอาเซียน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗๙ ปริมาณผลผลิตจัดอยู่ในลำดับที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๗ ของอาเซียน ผลไม้ที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในอาเซียนคือ กลุ่มไม้ผลเขตร้อน (Tropical Fruit) เช่น ผลไม้ในกลุ่มของทุเรียน ลำไย มังคุด เงาะ ลองกอง ฯลฯ รวม ๖.๘๖ ล้านไร่ (ร้อยละ ๒๕.๑๗) รองลงมาคือ ผลไม้ (Fruit fresh nes) กล้วย (banana) และสับปะรด ตามลำดับ ชนิดผลไม้ที่มีปริมาณผลผลิตมากที่สุดในอาเซียนคือ กล้วย (banana) ๑๙.๔๘ ล้านตัน (ร้อยละ ๓๔.๕๖) รองลงมา คือ กลุ่มไม้ผลเขตร้อน (Tropical Fruit) สับปะรด และ กลุ่มมะม่วง มังคุด ฝรั่ง ตามลำดับ

๒.๒ ด้านการตลาด

ประเทศผู้นำเข้าและส่งออกที่สำคัญจากข้อมูลการค้าของ TRADE MAP (ณ เดือนมีนาคม ๒๕๕๘) ในภาพรวมการส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ของอาเซียนไปตลาดโลก ปี ๒๕๕๖ มีมูลค่า ๖,๒๗๐ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๗.๑๓ ของโลก) สำหรับการค้าภายในตลาดอาเซียน มีมูลค่าการส่งออกรวม ๙๒๕ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๐.๘๓ ของโลก) และคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๕ ของมูลค่าส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ของอาเซียนไปโลก โดยประเทศผู้ส่งออกสำคัญ ได้แก่ ไทย ประมาณร้อยละ ๗๐ รองลงมา ได้แก่ เวียดนามและฟิลิปปินส์ ตามลำดับ สำหรับการค้าระหว่างอาเซียน ประเทศผู้ส่งออกสำคัญภายในตลาดอาเซียน ได้แก่ ไทย มูลค่าการส่งออกรวม ๔๐๕ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๔๓.๗๓ ของมูลค่าการส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ภายในตลาดอาเซียน) รองลงมา ได้แก่ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ตามลำดับ

ปี ๒๕๕๖ มูลค่าการนำเข้าผลไม้และผลิตภัณฑ์ของอาเซียนจากตลาดโลกรวม ๔,๑๐๓ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๓.๓๐ ของโลก) โดยการค้าภายในตลาดอาเซียน มีมูลค่าการนำเข้ารวม ๘๑๒ ล้าน

เหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๐.๖๖ ของโลก) และคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘๐ ของมูลค่านำเข้าผลไม้และผลิตภัณฑ์ของอาเซียนจากโลก โดยประเทศ มีการนำเข้ามากที่สุด ได้แก่ เวียดนาม ประมาณร้อยละ ๓๐ รองลงมา ได้แก่ ไทย และมาเลเซีย ตามลำดับ ชนิดผลไม้ที่สำคัญ ประกอบด้วย

๒.๒.๑ ผลไม้สด อบแห้ง และแช่แข็ง อาเซียนมีการส่งออกไปตลาดโลกรวมมูลค่า ๓,๕๒๓ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๕๖.๑๙ ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ไปตลาดโลก) ที่สำคัญได้แก่ ผลไม้สดอื่นๆ รองลงมา ได้แก่ ทุเรียน สำหรับการส่งออกภายในตลาดอาเซียน มีมูลค่ารวม ๖๐๘ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๖๕.๗๖ ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ภายในตลาดอาเซียน) ผลไม้ที่สำคัญได้แก่ ทุเรียน มะม่วง

๒.๒.๒ ผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูป อาเซียนมีการส่งออกไปตลาดโลกรวมมูลค่า ๒,๗๔๗ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๔๓.๘๑ ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ไปตลาดโลก) ที่สำคัญได้แก่ ผลไม้อื่นๆแปรรูป รองลงมา ได้แก่ น้ำผลไม้ สำหรับการค้าระหว่างอาเซียน มีมูลค่าการส่งออกรวม ๓๑๗ ล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ ๓๔.๒๔ ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ภายในตลาดอาเซียน) ผลไม้ที่สำคัญได้แก่ ผลไม้อื่นๆแปรรูป รองลงมา ได้แก่ น้ำผลไม้

๓. การวิเคราะห์สถานการณ์ผลไม้ไทย

๓.๑ ด้านการผลิต

พื้นที่ปลูก และผลผลิต พื้นที่ปลูกผลไม้ของไทยประมาณ ๗.๓ ล้านไร่ มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับ ๕ ปีที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยลดลงคิดเป็นร้อยละ ๒.๖๖ ต่อปี มีผลผลิต ประมาณ ๑๑.๒๕ ล้านตันโดยผลไม้ที่มีพื้นที่ปลูกและผลผลิตมากที่สุด คือ มะม่วง โดยมีพื้นที่ปลูก ๒.๑๔ ล้านไร่ ผลผลิต ๓.๓ ล้านตัน รองลงมา ได้แก่ มะพร้าว ลำไย ทุเรียน มังคุด ลองกอง ตามลำดับ

๓.๑.๑ ฤดูกาลเก็บเกี่ยว ไม้ผลของไทยส่วนใหญ่ให้ผลผลิตตามฤดูกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผลไม้เศรษฐกิจที่มักมีปัญหาการตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย และลองกอง มีผลผลิตในฤดูออกมากพร้อมๆกันในช่วงระหว่างเดือน เมษายน – กันยายน ประมาณ ๑.๒๗๙ ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๘๕ ของผลผลิตรวม ซึ่งเดือนที่มีผลผลิตออกมากที่สุดและมักมีปัญหาเกิดขึ้นทุกปี คือ เดือนพฤษภาคม (ผลไม้ภาคตะวันออกและลิ้นจี่) และเดือนสิงหาคม (ผลไม้ภาคใต้และลำไย) สำหรับผลผลิตนอกฤดูประมาณร้อยละ ๔๘.๑๖ โดยชนิดที่มีผลผลิตในฤดู ออกมากที่สุด คือ ลำไย คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๒ รองลงมา ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง และลิ้นจี่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๑ ปริมาณผลผลิต

ที่	ชนิดพืช	ปริมาณผลผลิต (ตัน) (เม.ย. - ก.ย. ๕๗)				ร้อยละ	ปริมาณรวมทั้งฤดูกาล (ตัน) (๒)	ร้อยละ (๑)เทียบกับ(๒)
		ตะวันออก	ใต้	เหนือ	รวม (๑)			
๑	ทุเรียน	๒๒๕,๗๓๒	๑๑๔,๐๖๔		๓๓๙,๗๙๖	๒๖.๕๗	๖๓๑,๖๓๑	๑๓.๗๗
๒	มังคุด	๘๓,๕๓๕	๕๕,๘๙๗		๑๓๙,๔๓๒	๑๐.๙๐	๒๘๙,๓๕๙	๕.๖๕
๓	เงาะ	๑๑๑,๙๘๘	๓๒,๖๕๒		๑๔๔,๖๔๐	๑๑.๓๑	๓๒๑,๗๑๐	๕.๘๖
๔	ลองกอง	๔๐,๙๗๗	๒๗,๙๓๔		๖๘,๙๑๑	๕.๓๙	๑๗๗,๙๗๘	๒.๗๙
๕	ลิ้นจี่			๕๕,๔๒๒	๕๕,๔๒๒	๔.๓๓	๖๔,๗๔๓	๒.๒๕
๖	ลำไย			๕๓๐,๘๐๒	๕๓๐,๘๐๒	๔๑.๕๐	๙๘๑,๓๔๗	๒๑.๕๒
รวม		**๔๖๒,๒๓๒**	**๒๓๐,๕๔๗**	**๕๘๖,๒๒๔**	**๑,๒๗๙,๐๐๓**	**๑๐๐.๐๐**	**๒,๔๖๖,๗๖๘**	**๕๑.๘๕**

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๘ (เรียบเรียงโดยกลุ่มส่งเสริมไม้ผล)

ลักษณะของสวนไม้ผล ลักษณะการทำสวนไม้ผล แบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ สวนเชิงเดี่ยว ประมาณร้อยละ ๗๒.๘๕ และสวนผสม (ปลูกพืชปะปนกันหลายชนิด) มีประมาณร้อยละ ๒๗.๑๕ ขนาดของสวนไม้ผลเฉลี่ยทุกชนิดประมาณ ๔.๒๕ ไร่/ครัวเรือน ซึ่งไม้ผลเศรษฐกิจ (๑๒ ชนิด) มีขนาดสวนเฉลี่ย ๔.๙๒ ไร่/ครัวเรือน ไม้ผลอื่นๆ (๔๕ชนิด) มีขนาดสวนเฉลี่ย ๒.๗๖ ไร่/ครัวเรือน ในภาพรวม จึงกล่าวได้ว่าชาวสวนผลไม้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย สวนไม้ผลที่มีขนาดเฉลี่ยต่อครัวเรือนมากที่สุด คือ ส้มเขียวหวาน รองลงมาได้แก่ องุ่น มะขามหวาน ลิ้นจี่ ลำไย กล้วยไข่ มะละกอ มะม่วง ฝรั่ง กล้วยหอม ส้มโอ เงาะ ทุเรียน ลองกอง และมังคุด ตามลำดับ

การรวมกลุ่มผู้ผลิต เกษตรกรมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งสิ้น ๙๐๒ กลุ่ม ลำไยเป็นไม้ผลที่มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด จำนวน ๔๖๖ กลุ่ม (ร้อยละ ๕๑.๖๖ ของวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตไม้ผล) รองลงมา ได้แก่ มะม่วง (๒๗๗ กลุ่ม) และมังคุด (๑๕๙ กลุ่ม) ตามลำดับ และยังมีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรซึ่งเป็นสถาบันเกษตรกรที่เป็นนิติบุคคล จังหวัดที่มีแหล่งผลิตผลไม้สำคัญประมาณ ๓๔๘ แห่ง โดยจังหวัดเชียงใหม่ มีกลุ่มสหกรณ์มากที่สุด จำนวน ๒๒ กลุ่ม (ร้อยละ ๖.๓๒ ของสถาบันเกษตรกรทั้งหมด) รองลงมา ได้แก่ เชียงราย (๑๙ กลุ่ม) และอุดรธานี (๑๖ กลุ่ม) ตามลำดับ

๓.๒ ด้านการตลาด

๓.๒.๑ ตลาดภายในประเทศ

๑) โครงสร้างการตลาดผลไม้ภายในประเทศ

(๑) ความต้องการใช้ในประเทศ ในรูปผลสดและแปรรูปประมาณ ๘-๙ ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๗๐ – ๘๐ ของปริมาณที่ผลิตได้ นอกจากนี้มีการนำเข้าผลไม้สดและผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ

ปีละประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน โดยนำเข้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุข กำหนดให้คนไทยต้องบริโภคผลไม้และผัก ไม่ต่ำกว่าวันละ ๔๐๐ กรัมต่อคน

(๒) ราคาผลไม้ที่เกษตรกรขายได้ ผลไม้แต่ละชนิดมีราคาที่แตกต่างกันขึ้นกับชั้นคุณภาพและระยะเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด ในภาพรวมพบว่า ราคาเฉลี่ยของผลไม้เศรษฐกิจ ๑๒ ชนิด ใน ๕ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๕๖)เท่ากับ ๑๘.๓๖ บาท/กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในอัตราร้อยละ ๐.๑๑ ต่อปี โดยในแต่ละปี (ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๕๖) มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๑๔.๓๗ บาท , ๑๖.๖๓ บาท , ๒๐.๑๒ บาท , ๑๙.๔๘ บาท และ ๒๑.๒๐ บาท ตามลำดับ และเมื่อคำนวณเป็นมูลค่าของผลไม้แล้วพบว่าในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา รายได้ของเกษตรกรสูญหายไปประมาณปีละ ๒.๘ บาทต่อกิโลกรัม หรือคิดเป็นมูลค่า ๓๑,๕๐๐ ล้านบาท

ตารางที่ ๒.๒ ราคาผลไม้ที่เกษตรกรขายได้

ชนิดพืช	ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กิโลกรัม)					เฉลี่ย ๕ ปี
	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔	ปี ๒๕๕๕	ปี ๒๕๕๖	(+/- %)
๑. ลำไย	๒๒.๒๖	๒๙.๒๒	๒๔.๓๓	๒๔.๒๔	๒๕.๗๗	**๒๕.๑๖**
๒. ทุเรียน	๒๑.๕๒	๒๕.๓๖	๒๗.๗๖	๓๑.๐๖	๓๙.๔๒	**๒๙.๐๒**
๓. มังคุด	๙.๘๑	๑๓.๐๐	๒๕.๐๑	๑๗.๐๔	๑๕.๔๒	**๑๖.๐๖**
๔. มะม่วง	๑๔.๕๙	๑๕.๓๒	๑๘.๐๐	๑๗.๗๗	๒๓.๓๖	**๑๗.๘๑**
๕. เงาะ	๑๒.๓๔	๑๓.๓๖	๑๖.๘๐	๑๓.๓๙	๒๑.๐๒	**๑๕.๓๘**
๖. ลองกอง	๑๘.๗๗	๒๐.๗๖	๒๔.๖๔	๒๑.๗๕	๑๗.๐๕	**๒๐.๕๙**
๗. ส้มโอ	๑๒.๓๓	๑๔.๓๑	๒๐.๔๔	๒๙.๐๑	๓๑.๔๖	**๒๑.๕๑**
๘. ลิ้นจี่	๘.๗๔	๑๔.๓๘	๒๗.๐๙	๑๐.๙๗	๑๗.๙๖	**๑๕.๘๓**
๙. ส้มเขียวหวาน	๒๑.๘๙	๒๒.๘๔	๒๘.๗๕	๓๐.๓๓	๒๘.๕๐	**๒๖.๔๖**
๑๐. กล้วยหอม	๕.๑๓	๔.๖๑	๕.๓๖	๕.๐๗	๖.๘๙	**๕.๔๑**
๑๑. กล้วยไข่	๗.๓๕	๘.๕๑	๙.๐๐	๙.๐๑	๘.๔๗	**๘.๔๗**
๑๒. มะละกอ	๑๗.๖๖	๑๗.๘๕	๑๔.๒๖	๒๔.๑๓	๑๙.๐๕	**๑๘.๕๙**
เฉลี่ย ๑๒ ชนิด	**๑๔.๓๗**	**๑๖.๖๓**	**๒๐.๑๒**	**๑๙.๔๘**	**๒๑.๒๐**	**๑๘.๓๖**
เปรียบเทียบ+/-		**๐.๑๖**	**๐.๒๑**	**-๐.๐๓**	**๐.๐๙**	**๐.๑๑**

(๓) ผู้ค้าผู้จำหน่ายผลไม้ ผู้ค้าผู้จำหน่ายผลไม้ในประเทศมีหลายกลุ่ม คาดว่า มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการค้าการจำหน่ายผลไม้ภายในประเทศ ไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ ครัวเรือน นับตั้งแต่ผู้รวบรวมท้องถิ่น ผู้รับซื้อผลไม้/ผู้ค้าส่งในตลาดกลางแหล่งผลิต ผู้รวบรวมที่เป็นตัวแทนของผู้ส่งออก(ล้ง) ผู้รับซื้อ/ค้าส่งในตลาดกลางกรุงเทพและปริมณฑล ผู้ค้าส่งในตลาดกลางต่างจังหวัด ผู้ค้าปลีกทั่วไป พ่อค้าเร่ และห้างค้าส่ง/ค้าปลีกรูปแบบใหม่ ซึ่งเกษตรกรจะจำหน่ายผลผลิตให้แก่กลุ่มผู้รับซื้อในรูปแบบที่

แตกต่างหลากหลายขึ้นกับชนิดผลไม้และวัตถุประสงค์ในการผลิต โดยทั่วไปเกษตรกรส่วนใหญ่มักจะจำหน่ายให้กับ ผู้รวบรวมท้องถิ่น ผู้รับซื้อผลไม้/ผู้ค้าส่งในตลาดกลางแหล่งผลิต ส่วนผลไม้ส่งออกมักจะจำหน่ายผ่านตัวแทนผู้ส่งออกที่ไปตั้งจุดรวบรวมในแหล่งผลิต มีเกษตรกรส่วนน้อยที่จำหน่ายผลผลิตผ่านระบบสหกรณ์หรือ ผ่านระบบที่มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ทั้งนี้ ยังไม่มีการซื้อขายผลไม้ในรูปแบบตลาดประมูล

๒) ปัญหาสำคัญ

(๑) ราคาผลไม้ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับราคาปัจจัยการผลิต แรงงาน และค่าขนส่งที่ปรับตัวสูงขึ้นมาโดยตลอด และในบางปีมีปัญหาราคาตกต่ำอย่างรุนแรง ทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะขาดทุน และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร ตลอดจนขาดเงินลงทุนและขาดความเชื่อมั่นที่จะลงทุน

(๒) ข้อกำหนดการซื้อขายผลไม้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สร้างความสับสนให้แก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง และในบางกรณีก็มีการกำหนดมาตรฐานโดยอ้างตลาดต่างประเทศเพื่อกีดกันหรือกดราคารับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร และไม่มีการนำมาตรฐานสินค้าเกษตร (ผลไม้) ของประเทศไทยที่ประกาศโดยกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

(๓) การดำเนินงานของตลาดกลางในแหล่งผลิตไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกษตรกรขาดอำนาจต่อรอง และไม่สามารถกระจายสินค้าออกจากแหล่งผลิตได้ทันในช่วง peak กลางฤดู ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาราคาตกต่ำ ตลาดกลางส่วนใหญ่ขาดระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ขาดข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นเพื่อให้กลไกตลาดดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ผลิตกลุ่มผู้ซื้อ ส่วนใหญ่เป็นเพียงแค่สถานที่ให้ผู้ซื้อ -ผู้ขาย มาตกลงการซื้อขายกันเอง โดยเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตของตนเองและไม่มีอำนาจ ในการต่อรองราคา

(๔) ผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลางหลายขั้นตอน ส่งผลต่อราคาและคุณภาพการประสานเชื่อมโยงและระบบสนับสนุนการ ซื้อ-ขาย ผลไม้ระหว่างผู้ผลิตต้นทางกับผู้รับซื้อปลายทางยังมีน้อย ทำให้สินค้าผลไม้สดต้องผ่านมือผู้ซื้อ ผู้รวบรวมหลายขั้นตอน มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต ต้นทุนการจัดการรวมค่าขนส่ง และความแตกต่างของราคาเกษตรกรในแหล่งผลิตกับราคาจำหน่ายให้ผู้บริโภค

(๕) การนำเข้าผลไม้จากต่างประเทศมีมากขึ้น ไม่มีคุณภาพ และแย่งตลาดผลไม้ไทย ในปี ๒๕๕๗ (ข้อมูล ม.ค.-พ.ย.) มีการนำเข้าผลไม้สดและผลิตภัณฑ์แปรรูป มีมูลค่า ๒๒,๐๗๑ ล้านบาท ปริมาณ ๕๙๕,๑๖๘ ตัน ซึ่งทั้งมูลค่าและปริมาณนำเข้าลดลงจากปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ -๑๕.๒๔ และ -๑๔.๐๑ (ปี ๒๕๕๖ มูลค่า ๒๖,๐๔๐ ล้านบาท ปริมาณ ๖๙๒,๘๗๒ ตัน) แบ่งเป็น ผลไม้สด แห้ง แช่แข็ง (พิกัด ๐๘) มูลค่า ๒๑,๒๕๘ ล้านบาท และผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูป (พิกัด ๒๐) มูลค่า ๘๑๓ ล้านบาท ชนิดผลไม้ที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุด คือ แอปเปิ้ล มีมูลค่า ๕,๔๕๗ ล้านบาท รองลงมาได้แก่ องุ่น ส้ม ตามลำดับ สำหรับผลไม้ที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด คือ ส้ม มีปริมาณ ๑๔๕,๔๘๘ ตัน รองลงมาได้แก่ แอปเปิ้ล องุ่น มะพร้าวอ่อน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๓ ปริมาณการนำเข้าผลไม้

ที่	ชนิดผลไม้	ปี ๒๕๕๖ (ม.ค. – ธ.ค.)		ปี ๒๕๕๗ (ม.ค. – พ.ย.)		ร้อยละ มูลค่า	ร้อยละ ปริมาณ
		มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)		
๑	แอปเปิ้ล	๕,๙๐๘	๑๔๘,๔๑๒	๕,๔๕๗	๑๒๘,๙๘๙	๒๔.๗๓	๒๑.๖๗
๒	องุ่น	๔,๔๐๖	๙๕,๗๑๒	๔,๕๗๓	๙๒,๔๕๔	๒๐.๗๒	๑๕.๕๓
๓	ส้ม	๔,๕๘๕	๑๖๑,๒๙๙	๔,๐๗๗	๑๔๕,๔๘๘	๑๘.๔๗	๒๔.๔๔
๔	ผลิตภัณฑ์ลูกนัตอื่น ๆ	๓,๒๑๗	๒๒,๓๔๖	๓,๑๘๙	๒๒,๑๐๕	๑๔.๔๕	๓.๗๑
๕	ผลไม้สดหรือแช่เย็นจนแข็ง	๓,๖๒๙	๑๑๘,๒๒๑	๒,๘๔๒	๘๖,๑๖๙	๑๒.๘๘	๑๔.๔๘
๖	มะพร้าวอ่อน	๒๑๙	๓๘,๙๐๒	๖๔๗	๘๘,๘๐๗	๒.๙๔	๑๔.๙๒
๗	น้ำผลไม้ทำจากผลไม้อื่น	๖๘๔	๘,๙๖๑	๕๗๑	๖,๘๒๕	๒.๕๙	๑.๑๕
๘	อื่น ๆ	๓,๓๙๒	๙๘,๙๗๔	๗๑๕	๒๔,๓๓๑	๓.๒๒	๔.๑๐
	รวม	**๒๖,๐๔๐**	**๖๙๒,๘๒๗**	**๒๒,๐๗๑**	**๕๙๕,๑๖๘**	**๑๐๐**	**๑๐๐**
	เปรียบเทียบ ๕๖ และ ๕๗			**-๑๕.๒๔**	**-๑๔.๐๑**		

ประเทศที่ไทยนำเข้าผลไม้ทั้งมูลค่าและปริมาณมากที่สุด คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากไม่ต้องเสียภาษีใดๆ มูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๕๗ (ม.ค. – พ.ย.) สูงถึง ๙,๗๓๘ ล้านบาท (ร้อยละ ๔๙.๓๔) ปริมาณ ๓๐๔,๖๐๐ ตัน (ร้อยละ ๕๗.๗๖) โดยนำเข้าส้มมากที่สุด ปริมาณ ๑๔๕,๕๐๗ ตัน มูลค่า ๓,๙๑๗ ล้านบาท รองลงมา คือ แอปเปิ้ล ปริมาณ ๘๗,๓๑๐ ตัน มูลค่า ๓,๖๔๔ ล้านบาท องุ่น ปริมาณ ๔๘,๖๗๗ ตัน มูลค่า ๑,๓๕๗ ล้านบาท ฯลฯ การนำเข้าผลไม้มากขึ้นนอกจากจะแย่งตลาดผลไม้ไทยแล้ว ผลไม้ที่นำเข้าจากจีนยังมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ซึ่งระบบตรวจสอบควบคุมคุณภาพของสินค้าผลไม้นำเข้ายังไม่เข้มงวดเพียงพอ ทำให้ผู้บริโภคคนไทยเสี่ยงต่อการบริโภคผลไม้นำเข้าที่มีสารพิษตกค้าง สำหรับประเทศที่ไทยนำเข้าผลไม้ที่มีมูลค่ารองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ ๙.๖๘) เวียดนาม (ร้อยละ ๗.๕๑) เปรู (ร้อยละ ๖.๔๖) นิวซีแลนด์ (ร้อยละ ๖.๐๑) ฯลฯ

๓.๒.๒ ตลาดส่งออก

๑) ข้อมูลทั่วไปการส่งออก

(๑) ชนิดผลไม้ส่งออกที่สำคัญในปี ๒๕๕๗ (ม.ค. – พ.ย.) ประเทศไทยส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์แปรรูป ทำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น ๘๘,๒๘๕ ล้านบาท ปริมาณ ๒.๔ ล้านตัน โดยมีสับปะรดเป็นผลไม้ที่มีมูลค่าและปริมาณการส่งออกสูงสุด คือ มีมูลค่า ๒๑,๕๔๙ ล้านบาท (ร้อยละ ๒๔.๔๑) ปริมาณ ๖๑๘,๓๘๐ ตัน (ร้อยละ ๒๕.๗๔) รองลงมา ได้แก่ ทุเรียน ๑๓,๕๙๕ ล้านบาท (ร้อยละ ๑๕.๔๐) ปริมาณ ๓๘๒,๐๗๔ ตัน (ร้อยละ ๑๕.๙๑) น้ำผลไม้ทำจากผลไม้อื่น ๑๒,๕๖๒ ล้านบาท (ร้อยละ ๑๔.๒๓) ปริมาณ ๒๕๐,๒๗๔ ตัน (ร้อยละ๑๐.๔๒) ลำไย ๑๒,๔๖๖ ล้านบาท (ร้อยละ ๑๔.๑๒) ปริมาณ ๔๙๖,๕๖๒ ตัน (ร้อยละ ๒๐.๖๗) มังคุด ๔,๘๒๐ ล้านบาท (ร้อยละ ๕.๔๖) ปริมาณ ๑๙๕,๔๘๒ ตัน

(ร้อยละ ๘.๑๔) ฯลฯ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๖) พบว่า มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๙.๐๔ และปริมาณลดลงคิดเป็นร้อยละ –๑๒.๐๘ (ปี ๒๕๕๖ มูลค่า ๘๐,๙๖๒ ล้านบาท ปริมาณ ๒.๗๓ ล้านตัน) ประเทศที่ไทยส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์แปรรูปทั้งมูลค่าและปริมาณมากที่สุด ในปี ๒๕๕๗ (ม.ค. – พ.ย.) คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง ๑๒,๘๒๕ ล้านบาท (ร้อยละ ๑๗.๗๐) ปริมาณ ๔๓๕,๑๘๒ ตัน (ร้อยละ ๒๐.๕๓) ชนิดผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกไปจีนมากที่สุด คือ ทุเรียน ๕,๖๕๔ ล้านบาท ปริมาณ ๑๕๗,๐๔๗ ตัน รองลงมา ได้แก่ ลำไย ๓,๘๗๘ ล้านบาท ปริมาณ ๑๔๑,๖๙๐ ตัน มังคุด ๑,๔๘๕ ล้านบาท ปริมาณ ๖๘,๘๓๘ ตัน สับปะรด ๒๘๘ ล้านบาท ปริมาณ ๗,๘๕๒ ตัน ฯลฯ

(๒) การส่งออกผลไม้สด แห้ง แช่แข็ง (พิกัด ๐๘) ในปี ๒๕๕๗ (ม.ค. – พ.ย.) มีมูลค่าการส่งออกรวม ๓๙,๔๐๗ ล้านบาท ปริมาณ ๑.๓๖ ล้านตัน โดยชนิดผลไม้ที่มีมูลค่าส่งออกไปมากที่สุด คือ ทุเรียนสด ๑๒,๒๘๑ ล้านบาท ปริมาณ ๓๖๔,๘๓๑ ตัน รองลงมา ได้แก่ ลำไยสด ๗,๐๔๔ ล้านบาท ปริมาณ ๓๐๙,๙๙๒ ตัน ลำไยแห้ง ๔,๘๙๒ ล้านบาท ปริมาณ ๑๗๖,๓๒๔ ตัน มังคุด ๔,๗๗๐ ล้านบาท ปริมาณ ๑๙๔,๘๒๑ ตัน ฯลฯ

(๓) การส่งออกผลไม้กระป๋อง น้ำผลไม้ และแปรรูปอื่น ในปี ๒๕๕๗ (ม.ค. – พ.ย.) มีการส่งออกในปริมาณรวมทั้งสิ้น ๑.๐๔ ล้านตัน มูลค่า ๔๘,๘๗๘ ล้านบาท ผลิตภัณฑ์ที่มีการส่งออกได้แก่ ผลไม้กระป๋อง น้ำผลไม้ ส่วนที่เหลือเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น ๆ

(๔) ผู้ส่งออกผลไม้ ผู้ส่งออกผลไม้แบ่งออกเป็นผู้ส่งออกผลไม้สดและผู้ส่งออกผลไม้แปรรูป โดยผู้ส่งออกผลไม้สดแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้ที่ส่งออกผลไม้อย่างเดียว (หลายชนิด) ผู้ส่งออกกลุ่มนี้มีตลาดหลักอยู่ในจีนและภูมิภาคเอเชีย มีปริมาณการส่งออกสูงมาก และมีการรวมกลุ่มจัดตั้งขึ้นเป็นสมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย การรวบรวมผลผลิตของ ผู้ส่งออกจะดำเนินการผ่านผู้รวบรวมหรือตัวแทน (ล้ง) ที่ไปตั้งจุดรับซื้อในแหล่งผลิตสำคัญ ในช่วงประมาณ ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีชาวจีนนิยมเข้ามาดำเนินกิจการรวบรวมผลไม้ส่งออกไปยังประเทศจีนด้วยตนเอง

(๕) ผู้ส่งออกผักและผลไม้ ผู้ส่งออกกลุ่มนี้มีตลาดหลักในญี่ปุ่นและยุโรป ปริมาณการส่งออกน้อยกว่ากลุ่มแรก และมีการรวมกลุ่มจัดตั้งขึ้นเป็นสมาคมผู้ประกอบการพืชผักผลไม้ไทย การรวบรวมผลผลิตส่วนใหญ่มักจะดำเนินการผ่านระบบการทำข้อตกลงหรือสัญญาล่วงหน้ากับกลุ่มผู้ผลิต ส่วนผู้ส่งออกผลไม้แปรรูป คือ กลุ่มเดียวกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป ในปัจจุบันมีผู้ส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์แปรรูปไม่น้อยกว่า ๓๗๓ ราย (ที่มา Asia Logistica ๒๐๐๗ , Exporter List)

๒) ปัญหาสำคัญ

(๑) การขยายการส่งออกยังมีขีดจำกัด ผลไม้ไทยมีศักยภาพและช่องทางที่จะขยายตลาดได้เพิ่มขึ้นอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมือง/มณฑลอื่นๆของประเทศจีน รวมทั้งประเทศอื่นๆ แต่ผลไม้ไทย ยังถูกกีดกันด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของประเทศผู้นำเข้ามากขึ้น และมีการห้ามนำเข้าหรือกำหนดเงื่อนไข ที่สูงมากจนเกินความจำเป็น ในขณะที่ฝ่ายไทยไม่มีการเจรจาต่อรองอย่างจริงจัง จึงไม่สามารถขยายตลาดได้เท่าที่ควร

(๒) ปริมาณผลไม้คุณภาพมีไม่เพียงพอกับความต้องการเพื่อส่งออก รวมทั้งมีข้อจำกัดในความเป็นผลไม้เมืองร้อน ที่เน่าเสียง่าย ใช้เวลาในการขนส่งและเก็บรักษาไว้ได้ไม่นาน ประกอบกับขาดเทคโนโลยีในการรักษาคุณภาพผลไม้หลังการเก็บเกี่ยว

(๓) ขั้นตอนการส่งออกและนำเข้าผลไม้สดยุ่งยาก เงื่อนไขมากเปลี่ยนแปลงบ่อย สร้างความยุ่งยาก เพิ่มต้นทุนในการส่งออก และขาดผู้ช่วยประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกักกันพืช ที่ปลายทาง

(๔) ขาดแคลนคอนเทนเนอร์ และขึ้นราคามากในฤดูผลไม้

๓.๒.๓ วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของผลไม้ไทย

๑) จุดแข็ง

(๑) ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตและส่งออกผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญ โดยเฉพาะผลไม้เศรษฐกิจหลัก เช่น ทุเรียน มังคุด และลำไย

(๒) รายได้จากการส่งออกผลไม้สดและผลิตภัณฑ์แปรรูปของประเทศไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(๓) เกษตรกรและผู้ประกอบการผลไม้มีประสบการณ์ ความชำนาญสูง และตั้งใจพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(๔) ผลไม้ไทยมีหลากหลายชนิด มีผลผลิตหมุนเวียนทำตลาดได้ต่อเนื่องตลอดปี และบางชนิดมีศักยภาพในการผลิตนอกฤดู

(๕) ผลไม้ไทยมีคุณค่าต่อสุขภาพ และมีศักยภาพในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างหลากหลาย

๒) จุดอ่อน

(๑) ผลไม้ไทยเป็นผลไม้เมืองร้อน เน่าเสียง่าย ผลผลิตออกเป็นฤดูกาลและกระจุกตัวเกินความต้องการของตลาดในบางช่วง และคุณภาพของผลไม้ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการเพื่อส่งออก

(๒) โครงสร้างการผลิตส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย กระจัดกระจายทั่วแหล่งผลิต การรวมกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่ายยังมีน้อย ขาดอำนาจต่อรองด้านการผลิตและการตลาด

(๓) ขาดการจัดระบบฐานข้อมูลการผลิต การแปรรูป และการตลาด ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถวางแผนบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานได้อย่างสอดคล้องและมีประสิทธิผล

(๔) ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมและทันสมัย ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ และมีต้นทุนการผลิตสูง

๓) โอกาส

(๑) ความต้องการบริโภคผลไม้ในตลาดโลกขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลไม้มีประโยชน์ต่อสุขภาพ

(๒) อุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ขยายตัว และมีความต้องการวัตถุดิบผลไม้มากขึ้น

(๓) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางให้เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น และยังเป็นช่องทางใหม่ในการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

(๔) ความก้าวหน้าในการวิจัยและพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาดของผลไม้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๔) อุปสรรค

(๑) ภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำอาจมีผลกระทบต่อความต้องการสินค้าผลไม้ไทยในตลาดโลก

(๒) ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น เนื่องจากการนำเข้าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรไม่มีการควบคุม และการจัดการที่ดี

(๓) การกีดกันทางการค้าด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมีมากขึ้น กฎระเบียบและเงื่อนไขการนำเข้าของบางประเทศ มีมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงบ่อย

(๔) มีผลไม้นำเข้าจากต่างประเทศมากขึ้น ราคาถูกลง แย่งตลาดของผลไม้ไทย

๔. สถานการณ์การผลิตผลไม้ที่สำคัญของภาคตะวันออก

๔.๑ ข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Supply)

ข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก เกิดขึ้นจากการร่วมปฏิบัติงานของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๖ จังหวัดชลบุรี ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ผู้แทนเกษตรจังหวัดและเกษตรอำเภอในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผู้แทนจากสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ที่มาร่วมหารือและวิเคราะห์สถานการณ์ไม้ผลภาคตะวันออก รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศ เพื่อจัดทำเป็นการผลิตไม้ผลภาคตะวันออก (ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง) จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งได้ข้อสรุปผลการวิเคราะห์ภาพรวมไม้ผลภาคตะวันออกปี ๒๕๖๐ หรือที่เรียกว่าข้อมูลเอกภาพ รายละเอียดดังนี้

๔.๑.๑ ไม้ผลรวมทั้งหมด ๔ ชนิดได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง ของ ๓ จังหวัดภาคตะวันออก (จันทบุรี ตราด ระยอง) มีเนื้อที่ยืนต้นในปี ๒๕๖๐ รวม ๖๗๗,๐๖๑ ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ซึ่งมีพื้นที่ยืนต้น ๖๖๙,๘๖๙ ไร่ เป็นจำนวน รวม ๗,๑๙๒ ไร่ เนื้อที่ให้ผลรวม ๖๐๕,๗๐๓ ไร่ **และคาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตโดยรวม ๗๘๖,๒๓๙ ตัน เพิ่มขึ้นกว่าปี ๒๕๕๙ จำนวน ๒๖๘,๔๑๒ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๘๓**

๔.๑.๒ โดยในภาพรวมผลไม้ของภาคตะวันออกในปี ๒๕๖๐ พบว่ามีผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก หลังจากที่ ๒ ปีที่ผ่านมา ผลไม้ของภาคตะวันออกออกสู่ตลาดค่อนข้างน้อย อันเป็นสาเหตุมาจากสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย โดยมีฝนตกในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ทำให้ระยะเวลากระทบแล้งของผลไม้หลายชนิดไม่เพียงพอต่อการกระตุ้นการออกดอก แต่ในปี ๒๕๖๐ ผลผลิตผลไม้ทั้ง ๔ ชนิด มีแนวโน้มที่จะให้ผลผลิตเป็นไปตามค่ามาตรฐาน แม้ผลผลิตหลายชนิดจะออกช้ากว่าที่ควรจะเป็น

ประมาณ ๑๐ – ๒๐ วัน และมีแนวโน้มที่จะออกมากระจุกตัวในช่วงเวลาอันสั้น โดยเฉพาะในช่วงเดือน มิถุนายน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนบริหารจัดการผลไม้อย่างบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๔.๒ สถานการณ์การผลิตและปริมาณผลผลิตไม้ผลภาคตะวันออกแยกเป็นรายชนิด มีรายละเอียดดังนี้

๔.๒.๑ ข้อมูลการผลิตทุเรียน

ปีการผลิต ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีพื้นที่ปลูกทุเรียนใน ๓ จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ตราด และระยอง รวม ๓๑๑,๕๘๑ ไร่ พื้นที่ให้ผล ๒๕๖,๐๘๖ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๖๔๙ กิโลกรัม/ไร่ โดยในปี ๒๕๖๐ จะมีผลผลิตรวมทั้งสิ้น **๔๒๒,๓๖๕ ตัน** ทั้งนี้ปริมาณผลผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ (๒๗๗,๓๗๐ ตัน) จำนวน ๑๔๔,๙๙๕ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒๗ ผลผลิตทุเรียนจะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนมีนาคม - กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยผลผลิตจะออกสู่ตลาดปริมาณมากในช่วงเดือนพฤษภาคมในภาพรวมการผลิตทุเรียน ในปี ๒๕๖๐ ผลผลิตจะออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพอากาศอำนวย และการขยายตัวของพื้นที่ให้ผล ทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นกว่าในปี ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา

๔.๒.๒ ข้อมูลการผลิตเงาะ

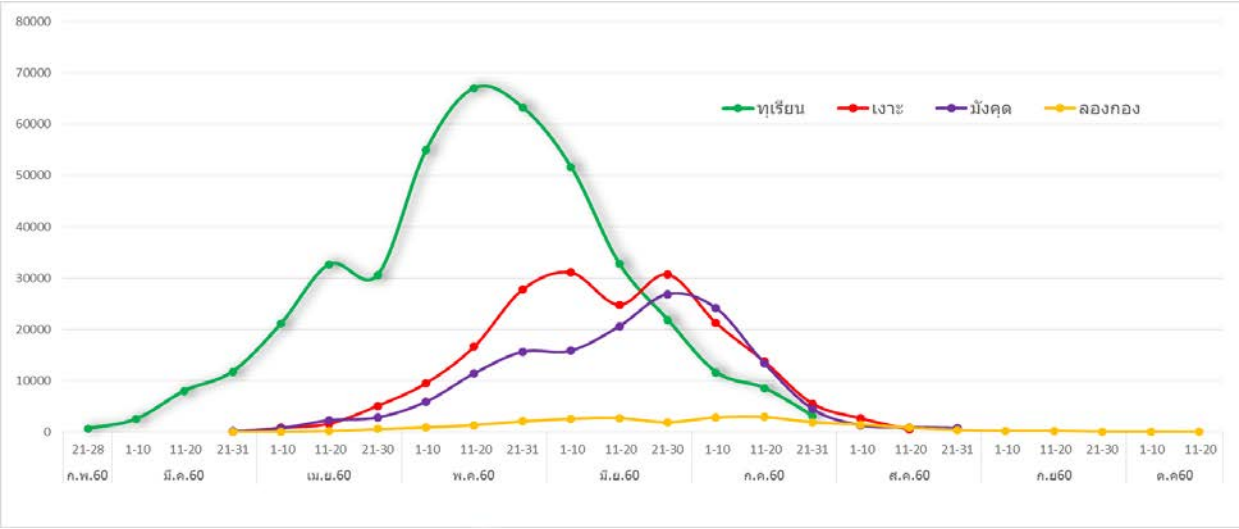
พื้นที่ปลูกเงาะของ ๓ จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ตราด และระยอง รวม ๑๑๗,๓๔๑ ไร่ พื้นที่ให้ผล. ๑๑๒,๙๘๑ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ในปี ๒๕๖๐ คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตเงาะรวม ๑๙๒,๐๕๕ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ (๑๑๖,๒๖๙ ตัน) จำนวน ๗๕,๗๘๖ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๑๘ ผลผลิตจะออกสู่ตลาดประมาณปลายเดือนมีนาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยจะมีผลผลิตในปริมาณมากในช่วงเดือน มิถุนายน ในภาพรวมการผลิตเงาะ ในปี ๒๕๖๐ ผลผลิตจะออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพอากาศอำนวย เงาะมีการติดดอกติดผลที่ดี

๔.๒.๓ ข้อมูลการผลิตมังคุด

พื้นที่ปลูกมังคุดใน ๓ จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ตราด และระยอง รวม ๑๙๙,๙๗๗ ไร่ พื้นที่ให้ผล ๑๙๐,๗๘๘ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๗๗๕ กิโลกรัมต่อไป คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตมังคุดรวม ๑๔๗,๘๐๔ ตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ (๙๗,๗๑๑ ตัน) จำนวน ๕๐,๐๙๓ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๒๗ ผลผลิตจะออกสู่ตลาดช่วงปลายเดือนมีนาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยจะมีผลผลิตในปริมาณมากช่วงเดือนมิถุนายนภาพรวมการผลิตมังคุดได้รับผลกระทบจากสภาวะอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้ผลผลิตค่อนข้างออกสู่ตลาดช้า แม้ว่าผลผลิตจะมีปริมาณมากกว่าในปีที่ผ่านมา

๔.๒.๔ ข้อมูลการผลิตลองกอง

พื้นที่ปลูกลองกองใน ๓ จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ตราด และระยอง รวม ๔๘,๑๖๒ ไร่ พื้นที่ให้ผล ๔๕,๖๒๖ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๕๒๖ กิโลกรัม/ไร่ คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตลองกองรวม ๒๔,๐๑๕ ตัน ลดลงจากปี ๒๕๕๙ (๒๖,๓๘๐ ตัน) จำนวน ๒,๓๖๕ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๘.๙๗ ผลผลิตจะออกสู่ตลาดช่วงต้นเดือนเมษายน – ตุลาคม ๒๕๖๐ โดยจะมีผลผลิตในปริมาณมากช่วงปลายเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ภาพรวมการผลิตลองกองมีผลผลิตลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากพื้นที่ให้ผลลดลง เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลองกองเป็นพืชเสริม

ภาพที่ ๒.๑ กราฟแสดงการกระจายตัวของผลผลิต ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ภาคตะวันออกปี ๒๕๖๐

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ปัญหาที่เกิดขึ้นของผลไม้ภาคตะวันออก

เนื่องจากปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดของผลผลิตผลไม้ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ตราด และระยองมีหลากหลายชนิด และมีการกระจุกตัวในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ทำให้ราคาตกต่ำอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากต่อการบริหารจัดการได้ทันเวลา นอกจากนั้นยังไม่มีตลาดปลายทางล่วงหน้าที่แน่นอน การส่งสินค้าจากต้นทางไปยังปลายทางต้องใช้ระยะเวลา และต้องมีการตรวจรับผลผลิตปลายทางซึ่งต้องมีเอกสารหลักฐานการรับ-ส่งให้ชัดเจน ผลผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภคสดภายในประเทศ ช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากไม่สามารถกระจายไปสู่ผู้บริโภคได้ทัน ตลาดยังไม่สามารถรองรับผลผลิตที่ออกมาในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ได้ทันจึงมีปริมาณผลไม้ล้นตลาด รวมทั้งยังมีปริมาณผลไม้ที่ใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆในเชิงพาณิชย์ไม่มากเนื่องจากส่วนใหญ่ดำเนินการโดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกรที่มีขนาดเล็ก เทคโนโลยีที่ใช้ในการแปรรูปยังไม่ทันสมัยมากนัก ทำให้คุณภาพผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งบรรจุภัณฑ์ยังขาดความน่าสนใจ ไม่สามารถเก็บรักษา

ได้นาน การสนับสนุนจากภาครัฐยังขาดความต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหายังขาดความเป็นเอกภาพ ใช้วิธีแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ประกอบกับปริมาณพื้นที่ปลูกผลไม้ยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่องซึ่งเป็นผลมาจากราคาที่ขยับตัวสูงขึ้นในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา และจะเป็นเหตุที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาที่รุนแรงขึ้นในอนาคตเมื่อต้นไม้ผลนั้นๆ ให้ผลผลิตพร้อมๆ กัน

๑.ปัญหาด้านการผลิต

ปัญหาด้านการผลิตผลไม้ (ทุเรียน มังคุด และเงาะ) ที่สำคัญ ประกอบด้วย

๑.๑ เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ (เกรด) ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีผลต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพผลผลิตของผู้บริโภค

๑.๒ ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะค่าปัจจัยการผลิต เช่น ค่าปุ๋ยเคมี และสารกำจัดศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรมีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลจัดการเพิ่มขึ้น

๑.๓ ขาดแคลนแรงงานในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหายเนื่องจากเก็บเกี่ยวไม่ทัน รวมทั้งค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทำให้ไม่คุ้มค่าหากต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตขายในช่วงที่ราคาตกต่ำ

๑.๔ มีปัญหาโรคและแมลงรบกวน และมีความรุนแรงมากขึ้น

๑.๕ ขาดแคลนแหล่งน้ำและเงินทุนในการพัฒนาแหล่งน้ำ

๑.๖ ปัญหาด้านการแปรรูป คือ การแปรรูปผลไม้ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น และดำเนินการโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งยังขาดอุปกรณ์ เงินทุน รวมทั้งเทคโนโลยีการแปรรูปที่เหมาะสม ทำให้ยังไม่ได้การรับรองมาตรฐานการผลิตซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็น ประกอบกับบรรจุภัณฑ์ยังขาดความน่าสนใจ นอกจากนี้สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการบริหารจัดการการจัดจำหน่ายผลผลิต และการตลาดผลไม้แปรรูป

๒.ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาที่สำคัญด้านการตลาด มีดังนี้

๒.๑ ราคาตกต่ำในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดมาก

๒.๒ สถาบันเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรไม่มีตลาดปลายทางรองรับผลผลิต เนื่องจากขาดระบบการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ถูกกำหนดและประเมินคุณภาพผลผลิตโดยพ่อค้า ทำให้ถูกกดราคา

๒.๓ ระยะเวลาในการวางจำหน่ายผลไม้มีจำกัด เนื่องจากเน่าเสียง่ายและมีอายุการเก็บรักษาสั้น เกษตรกรจึงมีอำนาจต่อรองน้อย

๒.๔. การส่งออกผลไม้ยังพึ่งพาตลาดจีนเป็นหลัก

๒.๕. การค้าขายผลไม้กับประเทศจีนเป็นระบบฝากขาย (Consignment) ผู้ส่งออกเป็นผู้รับความเสี่ยงด้านความผันผวนของราคา และผู้นำเข้าผลไม้ในประเทศจีนต้องมีใบอนุญาตการนำเข้า (Import license) ผู้ส่งออกไทยไม่สามารถตั้งร้านจำหน่ายผลไม้ของตนเองในประเทศจีนได้ถ้าไม่มีใบอนุญาต

ตอนที่ ๒.๒ แนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

แนวทางบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ตามมติคณะกรรมการพัฒนาและบริหารผลไม้ ได้ให้หลักการบริหารจัดการผลไม้ จำนวน ๓ แนวทาง คือ

๑)มุ่งเน้นการบริหารจัดการอุปทานให้สอดคล้องกับอุปสงค์

๒) ให้จังหวัดโดยคณะกรรมการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเกษตรกรอันเนื่องมาจากผลิตผลทางการเกษตรระดับจังหวัด (คพจ.) เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการบริหารจัดการผลไม้ในพื้นที่

๓) คณะกรรมการพัฒนาและบริหารผลไม้ เป็นแกนกลางในการบูรณาการการบริหารจัดการผลไม้ทั้งระบบ คือการพัฒนาคุณภาพผลผลิตผลไม้ และการบริหารจัดการผลผลิตผลไม้

จากหลักการดังกล่าว นำมาซึ่งแนวทางการดำเนินการสำหรับบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ที่มุ่งเน้นให้เห็น ผลสัมฤทธิ์ในระยะสั้นในการบริหารจัดการผลไม้ทั้งระบบ โดยประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน คือ

๑. ขั้นตอนที่ ๑ การปรับสมดุลของอุปสงค์ (Supply) และอุปทาน (Demand)

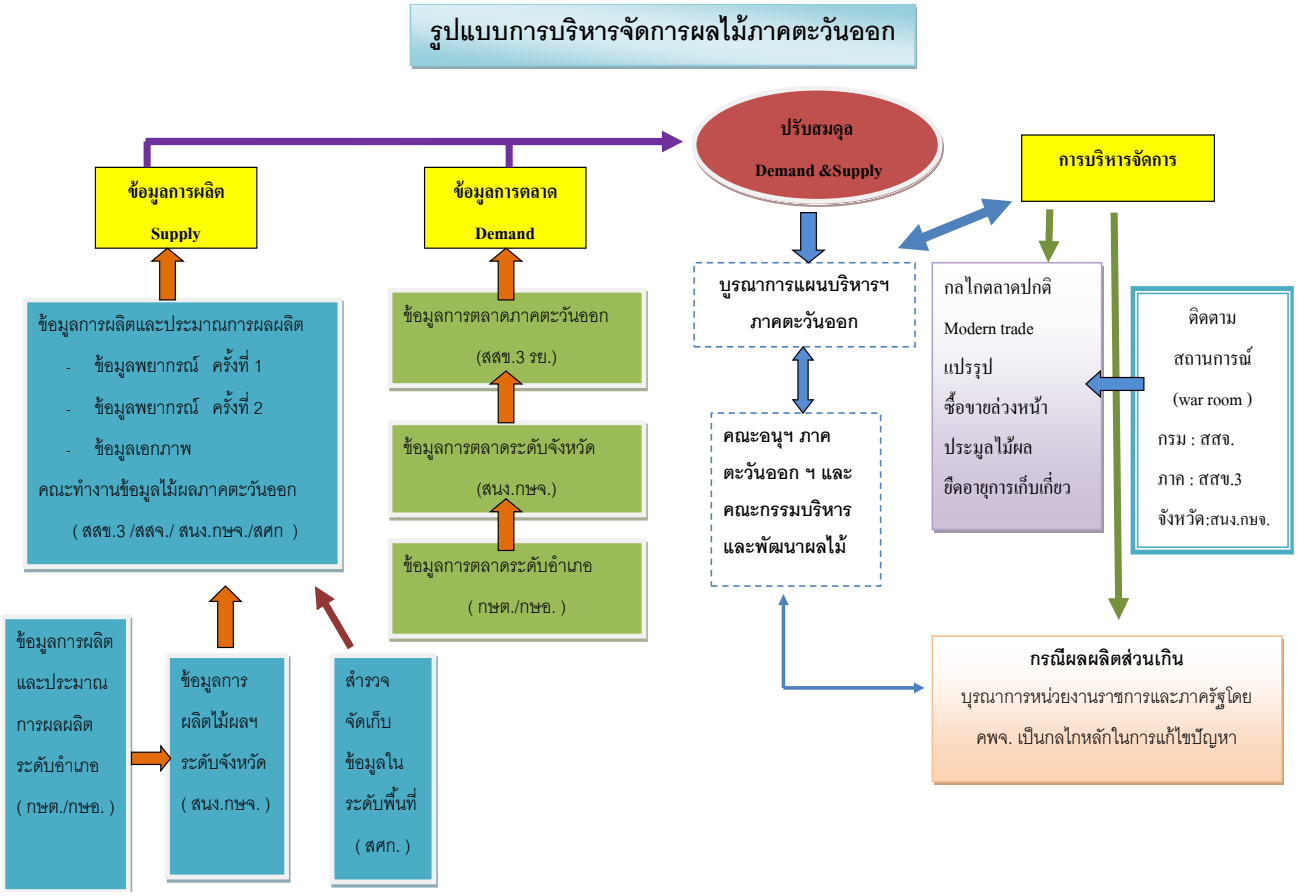
๑.๑ ด้านการผลิต (Supply) โดยมุ่งเน้นบริหารจัดการผลผลิตเข้าสู่ตลาดให้มี ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ชนิดพืช พันธุ์ ปริมาณ คุณภาพ แหล่งผลิต ช่วงระยะเวลาการสุกแก่ การกระจายตัวของผลผลิต และช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดมาก เป็นต้น

๑.๒ ด้านการตลาด (Demand) มุ่งเน้นความต้องการผลผลิตทั้งชนิด พันธุ์ ปริมาณ คุณภาพ และช่วงระยะเวลาของผู้ประกอบการ (ล้ง ผู้ส่งออก สหกรณ์ ฯลฯ) และห้างสรรพสินค้าต่างๆ ทั้งผลสด และแปรรูป

๒. ขั้นตอนที่ ๒ การบริหารจัดการผลผลิตส่วนเกิน

การบริหารจัดการผลผลิตส่วนเกิน หมายถึง ผลผลิตที่เกินกว่ากลไกตลาดปกติจะดูดซับ ได้ให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาของภาครัฐ เช่น พัฒนาคุณภาพผลผลิต การกระจาย ผลผลิตภายในประเทศ ส่งเสริมการแปรรูป ผลักดันการส่งออก ส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศและส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลไม้ในต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้กรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการ ผลไม้ได้รับมอบให้ดำเนินการประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่แหล่ง ผลิตไม้ผลที่สำคัญ เพื่อจัดทำข้อมูลประมาณการผลผลิตและช่วงระยะเวลาที่จะออกสู่ตลาด เพื่อให้ทุกภาค ส่วนเตรียมวางแผนบริหารจัดการผลผลิต อย่างทันท่วงที

เรื่องที่ ๒.๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ภาพที่ ๒.๒ รูปแบบการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

๑.รูปแบบในการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก มีหลักการบริหารจัดการ ๔ หลักใหญ่ ได้แก่

๑.๑ ข้อมูลการผลิต ประกอบด้วยข้อมูลพยากรณ์ครั้งที่ ๑ ข้อมูลพยากรณ์ครั้งที่ ๒ และข้อมูลเอกภาพ โดยผ่านการพิจารณาและให้ข้อมูลจากคณะทำงานข้อมูลไม้ผลภาคตะวันออก ซึ่งมีการดำเนินงานดังนี้

๑.๑.๑ ข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด/ระดับอำเภอ

๑.๑.๒ ข้อมูลการผลิต การสำรวจจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

๑.๑.๓ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล

๑.๒ ข้อมูลการตลาด โดยมีการจัดเก็บข้อมูลการตลาด ๓ ระดับ ได้แก่

๑.๒.๑ ข้อมูลการตลาดระดับอำเภอ

๑.๒.๒ ข้อมูลการตลาดระดับจังหวัด

๑.๒.๓ ข้อมูลการตลาดระดับเขต/ภาค

๑.๓ การปรับสมดุลอุปสงค์และอุปทาน (Demand & Supply)

๑.๓.๑ เปรียบและปรับข้อมูลการผลิตและการตลาดพร้อมจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ โดยแยกออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ กลไกตลาดปกติ บริหารจัดการภายในจังหวัดและผลผลิตส่วนเกิน

๑.๓.๒ บูรณาการแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออกให้ไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน

๑.๓.๓ สำหรับผลผลิตส่วนเกิน จังหวัดโดย คพจ. จัดทำแผนบริหารจัดการและเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณโดยผ่านคณะอนุกรรมการป้องกันแก้ไขปัญหาผลไม้ภาคตะวันออก ภาคใต้และภาคอื่นๆ และเข้าสู่คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ต่อไป

๑.๔ การบริหารจัดการ แยกออกเป็นแนวทางและแผนบริหารจัดการ ๕ ช่องทางหลักได้แก่

๑.๔.๑ กลไกตลาดปกติเพื่อการส่งออกและภายในประเทศ และตลาด Modern Trade

๑.๔.๒ การแปรรูป

๑.๔.๓ การทำผลไม้นอก-เหลื่อมฤดู การยืดอายุ/ชะลอการเก็บเกี่ยว

๑.๔.๔ การซื้อขายผลไม้ล่วงหน้า

๑.๔.๕ การซื้อขายผลไม้โดยระบบการประมูล

ทั้งนี้ ในช่วงผลผลิตผลไม้ออกสู่ตลาดตลอดฤดูกาล ใช้ระบบการติดตามสถานการณ์โดยศูนย์เฝ้าระวังและติดสถานการณ์ผลไม้ระดับจังหวัดและระดับเขต

บทที่ ๓
ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

๑. นางสาววรนุช สีแดง
ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๒. นายศราวุธ จันทรา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

บทที่ ๓
ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ขั้นตอนและวิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก ซึ่งมีเนื้อหาสาระประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๓.๑ ขั้นตอนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๑.๑ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก(Supply)

เรื่องที่ ๓.๑.๒ การบริหารจัดการข้อมูลการตลาดผลไม้ภาคตะวันออก(Demand)

เรื่องที่ ๓.๑.๓ แผนบริหารจัดการและบูรณาการการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ตอนที่ ๓.๒ วิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๒.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๒.๒ การเก็บข้อมูลตลาด

เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๒.๔ การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ผลไม้ภาคตะวันออก

ตอนที่ ๓.๑ ขั้นตอนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๑.๑ การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก (Supply)

การบริหารจัดการข้อมูลการผลิตผลไม้ภาคตะวันออก มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. คณะทำงานข้อมูลผลไม้ภาคตะวันออก ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ประธานคณะทำงาน

๑.๒ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๖ จังหวัดชลบุรี รองประธาน

๑.๓ ผู้แทนกลุ่มไม้ผล กรมส่งเสริมการเกษตร คณะทำงาน

๑.๔ ผู้อำนวยการส่วนสารสนเทศการผลิตพืชสวน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คณะทำงาน

๑.๕ ผู้แทนเกษตรจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด คณะทำงาน

๑.๖ ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง คณะทำงานและเลขานุการ

๑.๗ เจ้าหน้าที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๖ จังหวัดชลบุรี คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. การจัดเก็บข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้

๒.๑ การจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ตราดและระยอง โดยทั้ง ๓ จังหวัดใช้รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลจากระดับตำบล ระดับอำเภอและรายงานสู่จังหวัดเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมสรุปเป็นข้อมูลจังหวัด

๒.๒ การสำรวจและจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๖ จังหวัดชลบุรี ดำเนินการจัดเก็บตามหลักสถิติ โดยใช้ระบบสุ่มในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๐ ซึ่งใช้ฐานข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัด (กรมส่งเสริมการเกษตร : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร) พร้อมดำเนินการประมวลผลข้อมูลรายจังหวัด

๓. การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลในระดับภาคตะวันออก โดยคณะทำงานข้อมูลไม้ผลภาคตะวันออก

๔. องค์ประกอบข้อมูลที่จัดเก็บประกอบด้วย

๔.๑ เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)

๔.๒ เนื้อที่ให้ผล (ไร่)

๔.๓ การประมาณการผลผลิตผลไม้

๔.๓.๑ ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)

๔.๓.๒ ปริมาณผลผลิตรวม (ตัน)

๔.๓.๓ ปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด ราย ๑๐ วันตลอดช่วงฤดูกาลผลิต

๕. ขอบเขตการจัดเก็บข้อมูล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด

๖. การประกาศสถานการณ์ล่วงหน้าและแจ้งประชาสัมพันธ์ข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๑.๒ การบริหารจัดการข้อมูลการตลาดผลไม้ภาคตะวันออก (Demand)

การบริหารจัดการข้อมูลการตลาดผลไม้ภาคตะวันออก มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การจัดเก็บข้อมูลความต้องการของตลาดผลไม้จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการจัดเก็บและประเมินแนวโน้มความต้องการการรับซื้อผลไม้

๒. ประมวล วิเคราะห์ผล และสรุปผลข้อมูล

๓. คณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรอันเนื่องมาจากผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด (คพจ.) พิจารณาเห็นชอบข้อมูล

เรื่องที่ ๓.๑.๓ แผนบริหารจัดการและบูรณาการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

แผนการบริหารจัดการและบูรณาการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. วางแผนบริหารจัดการผลผลิตผลไม้โดยใช้ข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตเป็นข้อมูลฐานในการวางแผนบริหารจัดการ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด ทำหน้าที่วางแผนบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ในภาพรวมของจังหวัด

๑.๒ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

๑.๓ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

๑.๔ สำนักงานการค้าภายในจังหวัด

๑.๕ หน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ หอการค้าจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ธกส.

๒. คณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรอันเนื่องมาจากผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด (คพจ.) พิจารณากลั่นกรองและเห็นชอบ

๓. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง วิเคราะห์สังเคราะห์และบูรณาการแผนบริหารจัดการผลไม้ในภาพรวมของภาคตะวันออก นำเสนอสู่ระดับประเทศ

๔. คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ (Fruit Board) พิจารณาเห็นชอบแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก และให้การสนับสนุนช่วยเหลือตามแผนบริหารจัดการฯ ที่เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ ประกอบด้วย

๔.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานกรรมการ
๔.๒ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์	รองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง
๔.๓ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการคนที่สอง
๔.๔ อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการ
๔.๕ อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๔.๖ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๔.๗ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๔.๘ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
๔.๙ อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ	กรรมการ
๔.๑๐ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
๔.๑๑ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กรรมการ
๔.๑๒ เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	กรรมการ
๔.๑๓ ผู้อำนวยการองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	กรรมการ
๔.๑๔ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร(องค์การมหาชน)	กรรมการ
๔.๑๕ ผู้แทนกระทรวงการคลัง	กรรมการ
๔.๑๖ ผู้แทนกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
๔.๑๗ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
๔.๑๘ ผู้แทนสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๔.๑๙ ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	กรรมการ
๔.๒๐ ผู้แทนเกษตรกร	กรรมการ
๔.๒๑ ผู้แทนสถาบันเกษตรกร	กรรมการ
๔.๒๒ ผู้แทนภาคเอกชน	กรรมการ
๔.๒๓ ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๔.๒๔ ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๔.๒๕ ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๔.๒๖ ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ

๔.๒๗ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กรรมการและเลขานุการ
๔.๒๘ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยเลขานุการคนที่หนึ่ง
๔.๒๙ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร ผู้ช่วยเลขานุการคนที่สอง
กรมส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ ๓.๒ วิธีการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๒.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก

มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

๑. สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ดำเนินการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์ออกดอกติดผลของผลไม้ภาคตะวันออกประจำปี

๒. การจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ระดับจังหวัด

๒.๑ ออกแบบและกำหนดขอบเขตและวิธีการจัดเก็บข้อมูล

๒.๒ อบรมพร้อมฝึกทักษะให้ความรู้เจ้าหน้าที่ระดับตำบลและอำเภอ เรื่องของการประมาณการผลผลิตผลไม้โดยประเมินจากการออกดอกและระยะการออกดอกของผลไม้แต่ละชนิด เพื่อประเมินปริมาณและระยะเวลาเก็บเกี่ยวตามรายชนิดผลไม้ ดังนี้

๒.๒.๑ ทุเรียน

๑) ระยะการออกดอก มี ๖ ระยะสำคัญ ได้แก่

- ระยะไข่ปลา/ตาปู
- ระยะเหยียดตีนหนู
- ระยะมะเขือพวงเล็ก
- ระยะมะเขือพวงใหญ่
- ระยะหัวกำไล
- ระยะดอกขาว/ดอกหอม
- ระยะดอกบาน
- ระยะปิ่น/หางแย้

๒) การนับระยะการเก็บเกี่ยว

- ระยะไข่ปลา –ดอกบาน ระยะเวลา ๕๕-๖๐ วัน
- ระยะดอกเหยียดตีนหนู – ดอกบาน ระยะเวลา ๔๕ วัน
- ระยะดอกบาน – เก็บเกี่ยว (พันธุ์หมอนทอง ๑๑๐ วัน พันธุ์ชะนีและพวงมณี ๑๐๐ วัน และ พันธุ์กระดุม ๙๐ วัน)

๒.๒.๒ เงาะโรงเรียน

๑) ระยะออกดอกที่สำคัญมี ๓ ระยะ ได้แก่

- ระยะขาสิงห์/ตีนแมว/ตีนหมา/ไข่ปลา
- ระยะช่อสะเดา
- ระยะดอกบาน

๒) การนับระยะการเก็บเกี่ยว

- ระยะดอกสะเดา – ดอกบาน ระยะเวลา ๔๕ วัน
- ระยะดอกบาน – เก็บเกี่ยว ระยะเวลา ๑๐๐-๑๑๐ วัน

๒.๒.๓ มังคุด

๓) ระยะออกดอกที่สำคัญมี ๓ ระยะ ได้แก่

- ปากนกแก้ว
- ดอกกลม
- ดอกบาน

๔) การนับระยะการเก็บเกี่ยว

- ดอกกลม – ดอกบาน ระยะเวลา ๓๐ วัน
- ดอกบาน – เก็บเกี่ยว ระยะเวลา ๘๐-๘๕ วัน

๒.๓.๔ ลองกอง

๑) ระยะออกดอกที่สำคัญมี ๔ ระยะ ได้แก่

- ระยะแทงช่อดอก ๑ นิ้ว
- ระยะดอกเขียว
- ระยะดอกเจริญ
- ระยะดอกบาน

๒) การนับระยะการเก็บเกี่ยว

- ดอกเขียว – ดอกบาน ระยะเวลา ๔๐ วัน
- ดอกบาน – เก็บเกี่ยว ระยะเวลา ๑๑๐ วัน

๒.๓ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง/แปลงจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจัดเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

๒.๔ จัดทำแบบเก็บข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้จังหวัด

๒.๕ สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างละแบบเก็บข้อมูล โดยดำเนินจัดเก็บข้อมูลรายสิบวัน และรายงานข้อมูลให้จังหวัดทุกสัปดาห์

๒.๖ สำนักงานเกษตรจังหวัดประมวลและวิเคราะห์สอบทานข้อมูลฯ สรุปเป็นข้อมูลระดับจังหวัด

๒.๗ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง จัดประชุมคณะทำงานข้อมูลไม้ผลภาคตะวันออก เพื่อจัดทำข้อมูลการผลิตและประมาณผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก พร้อมประชาสัมพันธ์แจ้งให้หน่วยงานอื่นทราบ โดยออกข้อมูลจำนวน ๓-๔ ครั้ง ได้แก่ ข้อมูลพยากรณ์ ๑/ ข้อมูลพยากรณ์ ๒ /ข้อมูลพยากรณ์ ๓ และข้อมูลเอกภาพกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่องที่ ๓.๒.๒ การเก็บข้อมูลการตลาด

มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

๑. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ดำเนินการจัดประชุมเพื่อจัดทำแบบเก็บข้อมูลการตลาดและความต้องการของตลาด โดยร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี ตราด ระยอง และสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

๒. สำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการจัดเก็บข้อมูลการตลาดตามแบบเก็บข้อมูลและประมวลผลระดับจังหวัดเป้าหมายที่ดำเนินการจัดเก็บได้แก่

๒.๑ ล้ง/บริษัทเพื่อการส่งออก

๒.๒ สหกรณ์

๒.๓ สมาคมที่ดำเนินการเกี่ยวกับการค้าขายและส่งออกผลไม้

๒.๔ เกษตรกร

๒.๕ ผู้รับซื้อ/พ่อค้าทั่วไป

๓. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ประมวลผลและสรุปเป็นภาพรวม
ของภาคตะวันออก

เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดทำแผนบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

๑. สำนักงานเกษตรจังหวัด ดำเนินการจัดทำแผนและรวบรวมแผนบริหารจัดการผลไม้ของหน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

๒. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรอันเนื่องมาจากผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด (คพจ.) เพื่อพิจารณาและเห็นชอบแผนบริหารจัดการผลไม้จังหวัด

๓. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง จัดประชุมเพื่อบูรณาการแผนบริหารจัดการผลไม้โดยการปรับสมดุลอุปสงค์และอุปทาน และวางแผนการบริหารจัดการในกรณีที่มีผลผลิตส่วนเกิน

๔. สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ เพื่อพิจารณาเห็นชอบแผนบริหารจัดการผลไม้ และให้การสนับสนุนช่วยเหลือและจัดหาแหล่งงบประมาณในการบริหารจัดการผลไม้ตามแผนบริหารจัดการฯส่วนที่เป็นผลผลิตส่วนเกิน

เรื่องที่ ๓.๒.๔ การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ผลไม้ภาคตะวันออก

เพื่อติดตามสถานการณ์การเก็บเกี่ยวและราคาผลไม้รายวัน มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

๑. แบบการรายงานสถานการณ์รายงานการเก็บเกี่ยวและราคาผลไม้รายวันประกอบด้วย

๑.๑ สถานการณ์การผลิต/ปริมาณผลผลิตตลอดฤดูกาล

๑.๒ สถานการณ์การเก็บเกี่ยวผลไม้ ได้แก่

- ปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยว
- ปริมาณผลผลิตที่ยังไม่ได้เก็บเกี่ยว
- ปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดประจำวัน

๑.๓ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

- สภาพแวดล้อม
- การดำเนินการด้านการตลาดของหน่วยงานอื่น
- ประเมิน วิเคราะห์ แนวโน้มสถานการณ์การเก็บเกี่ยวและราคา

๑.๔ ราคาผลไม้ที่เกษตรกรจำหน่ายได้ โดยแบ่งการรายงานตามเกรดของคุณภาพผลไม้

๒. สำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามแบบรายงาน โดยรวบรวมข้อมูลจากระดับอำเภอและรายงานให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ภายในเวลา ๑๒.๐๐ น. ของทุกวัน

๓. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ประมวลและสรุปผลเป็นภาพรวมของภาคตะวันออก และรายงานให้สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตรภายในเวลา ๑๕.๐๐ น. ของทุกวัน

๔. สำนักงานเกษตรจังหวัด และ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยองดำเนินการประชาสัมพันธ์สถานการณ์การเก็บเกี่ยวและราคาผลไม้รายวันผ่านทางช่องเวปไซด์ของหน่วยงาน

บทที่ ๔
กรณีศึกษา

๑. นางสาววรนุช สีแดง
ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๑. นายสุชาติ จันทร์เหลือง
หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
สำนักงานเกษตรจังหวัดจันบุรี
๒. นายศราวุธ จันทรา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

บทที่ ๔
กรณีศึกษา

ตอนที่ ๔.๑ การจัดทำข้อมูลการผลิตและการประมาณการผลผลิต (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง)

การจัดทำข้อมูลการผลิตและการประมาณการผลผล (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนที่ ๑ สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน โดยใช้ฐานข้อมูลพื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกพืชของปีที่ผ่านมาเป็นฐานเทียบเคียง โดยพิจารณาจาก

๑.๑ สำรวจ/สอบถามผู้นำหมู่บ้าน เกษตรกร พื้นที่ปลูกใหม่ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม เป็นต้นมา จนถึงวันสำรวจ

๑.๒ สำรวจสอบถามผู้นำหมู่บ้าน เกษตรกร พื้นที่โค่นทิ้ง ตาย เปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น

๑.๓ นำข้อมูลมาปรับกับพื้นที่ฐานที่มีอยู่ ได้ผลสรุปเป็นข้อมูลพื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผลของพืชแต่ละหมู่บ้านตามลำดับ รวมเป็นตำบล อำเภอ

๒. ขั้นตอนที่ ๒ ประชุมคณะทำงานบริหารจัดการผลไม้ระดับจังหวัด เพื่อสรุปข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ ๔ ชนิด ในระดับจังหวัดเพื่อใช้เป็นฐานการคาดคะเนการออกดอกและประมาณการผลผลิตต่อไป

๓. ขั้นตอนที่ ๓ สำนักงานเกษตรอำเภอในระดับตำบลออกติดตามการออกดอกของไม้ผลเศรษฐกิจ๔ ชนิด ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป รายงานให้จังหวัดทราบเป็นระยะทุกช่วง ๑๐ วัน

๓.๑ กำหนดให้มีแปลงตัวแทนเพื่อติดตามสถานการณ์การออกดอก ทำการเก็บข้อมูลตามแบบสำรวจ โดยใช้ฐานข้อมูลพื้นที่ ปี ๒๕๕๓ สำรวจเปอร์เซ็นต์การออกดอกของไม้ผล ๔ ชนิด ทุเรียน เงาะ มังคุดและลองกอง

โดยใช้สูตรของสภาพัฒน์

N = จำนวนประชากรที่ต้องการศึกษาทั้งสิ้น (จำนวนครัวเรือนเกษตรกร)

K = k = ๑.๙๖ ; α = ๕% หมายถึงระดับความเชื่อมั่น ๙๕ %

V = Coefficient of variation (CV) ของตัวประมาณ ให้ใส่ ๑

E’ = สัดส่วนความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (กำหนด ๐.๒๐)

n = ขนาดตัวอย่างหรือตัวแทนสวนที่ทำการสำรวจ

แทนค่าในสูตร เพื่อหาตัวแทนประชากรที่จะทำการสำรวจแต่ละชนิดพืชของแต่ละอำเภอ

๓.๒ ใช้กรอบหมู่บ้านตัวอย่างของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๕๓ ที่แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ระดับ (พื้นที่ ๑-๕๐ ไร่,๕๑-๑๐๐ ไร่ และมากกว่า ๑๐๐ ไร่) สุ่มรายชื่อเกษตรกรโดยใช้ตารางสุ่ม เพื่อเป็นตัวแทนแปลงติดตามสถานการณ์ตามจำนวนตัวแทนในข้อ ๓.๑ (ค่า n)

๓.๓ รายงานข้อมูลสถานการณ์การออกดอกทุก ๑๐ วัน ให้จังหวัด

๓.๓.๑ ตัวอย่างวิธีการคำนวณ % การออกดอกระดับตำบล เพื่อรายงานพืชทุเรียน (ใช้แนวทางเดียวกันทั้ง ๔ ชนิด)

ตำบลที่ ๑ ตัวแทน ๕ หมู่บ้าน x ๓ ราย = ๑๕ แปลงๆ ละ ๑๐ ไร่ = พื้นที่รวม ๑๕๐ ไร่
หมู่ที่ ๑ พื้นที่ ๑๐ ไร่ ออกดอก ๑๐% **/พื้นที่ ๑ ไร่
หมู่ที่ ๒ พื้นที่ ๑๐ ไร่ ออกดอก ๒๐% / พื้นที่ ๒ ไร่
หมู่ที่ ๓ พื้นที่ ๑๐ ไร่ ออกดอก ๓๐% / พื้นที่ ๓ ไร่
หมู่ที่ ๔ พื้นที่ ๑๐ ไร่ ออกดอก ๔๐% / พื้นที่ ๔ ไร่
หมู่ที่ ๕ พื้นที่ ๑๐ ไร่ ออกดอก ๕๐% / พื้นที่ ๕ ไร่
พื้นที่ออกดอก ๑๕ ไร่
ดังนั้น ในตำบลนี้มีพื้นที่ออกดอก ๑๕ ไร่ จากพื้นที่รวมแปลงตัวอย่าง ๑๕๐ ไร่
หรือคิดเป็น ๑๐% ของพื้นที่แปลงตัวอย่างที่ออกดอก
= (พื้นที่ออกดอก x ๑๐๐)/พื้นที่ให้ผลทั้งหมด
= ร้อยละการออกดอก

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำบลต้องพิจารณาภาพรวมของพื้นที่ในตำบลเทียบเคียงกับแปลงติดตามสถานการณ์ด้วยและสรุปตัวเลขในระดับตำบลให้อำเภอ

๓.๓.๒ รวมเป็นพื้นที่การออกดอกของอำเภอ

- ให้รวมพื้นที่การออกดอกของทุกตำบล เป็นพื้นที่การออกดอกของอำเภอ ทั้งนี้เมื่อได้ผลรวมเป็นพื้นที่การออกดอกของอำเภอแล้ว จะต้องพิจารณาในภาพรวมทั้งอำเภอ เทียบเคียงกับแปลงติดตามสถานการณ์ด้วยว่าทั้งพื้นที่ข้อมูลสอดคล้องกันหรือไม่ มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่แล้วปรับตัวเลขให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่สุด รายงานจังหวัด ปริมาณผลผลิตรวมของอำเภอมาจากปริมาณผลผลิตของแต่ละตำบล / พื้นที่ให้ผล ที่ออกดอกแล้วรวมอำเภอ

๓.๓.๓ การคาดคะเนในระดับจังหวัด ทำในลักษณะเดียวกัน คือ รวมพื้นที่ออกดอกแต่ละช่วงของแต่ละอำเภอที่ รายงานเฉลี่ย x ผลผลิตเฉลี่ย เป็นปริมาณผลผลิตแต่ละช่วงของจังหวัด ทั้งนี้จังหวัดจะออกพื้นที่ติดตามสถานการณ์การออกดอกในภาพรวมทั้งจังหวัดเป็นระยะเพื่อสอบทานและเทียบเคียงกับ การรายงานของอำเภอ สรุปให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ประมาณเดือนละ ๑ ครั้ง

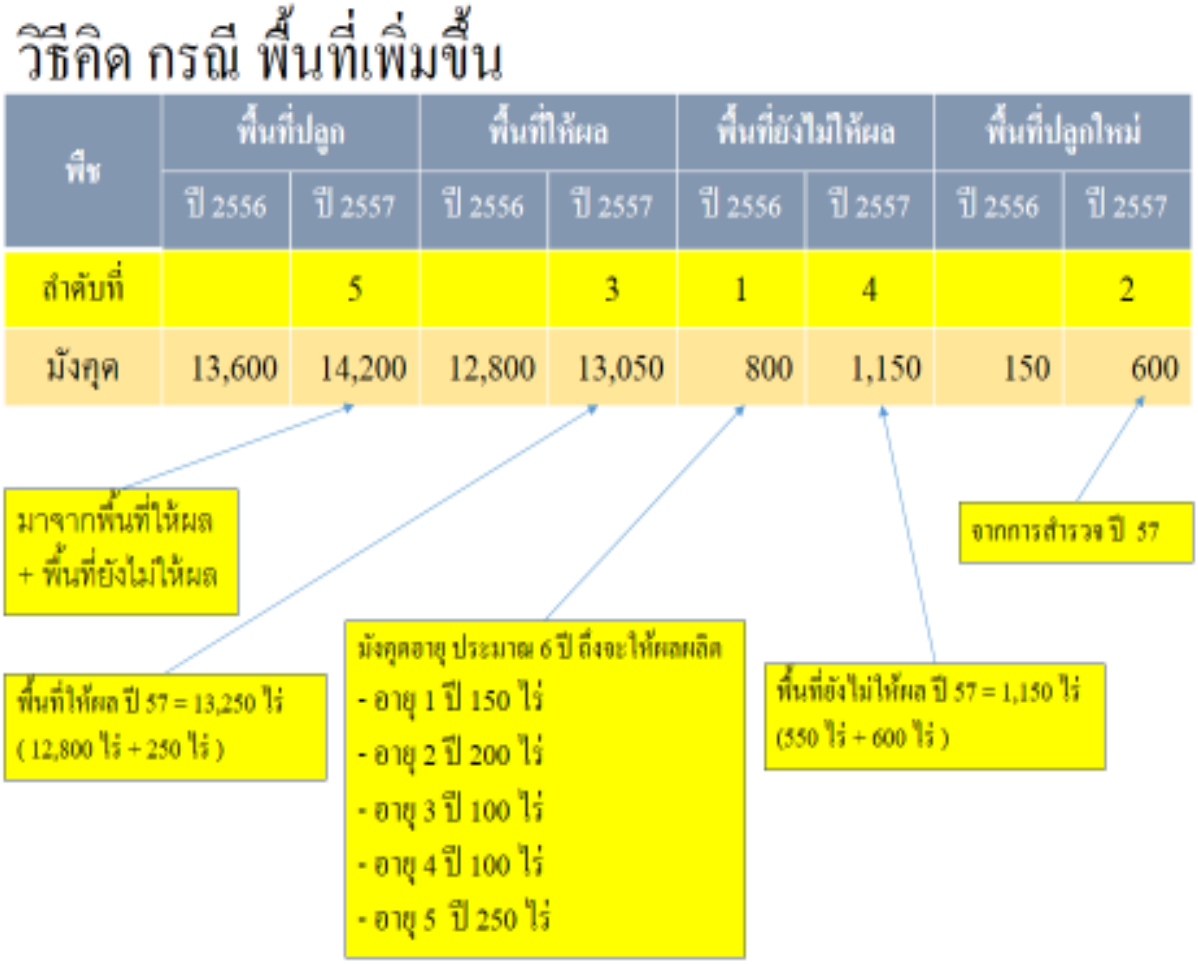
๓.๓.๔ การระบุช่วงเวลาที่ผลผลิตจะออกสู่ตลาดในแต่ละช่วง คำนวณ จาก อายุการเก็บเกี่ยวของผลไม้แต่ละชนิด แต่ละพันธุ์ เช่น ทุเรียน พันธุ์หมอนทอง อายุการเก็บเกี่ยวตามหลักวิชาการ นับจากดอกบาน ๑๑๐-๑๒๐ วัน พันธุ์กระดุม อายุการเก็บเกี่ยวตามหลักวิชาการ นับจากดอกบาน ๙๕-๑๐๐ วัน เป็นต้น (เอกสารภาคผนวก)

๔. ขั้นตอนที่ ๔ สำนักงานเกษตรจังหวัดรวบรวมตัวเลข วิเคราะห์ร่วมกับอำเภอสรุปข้อมูล ทุก ๑๐ วัน จัดทำเป็นข้อมูลประมาณการผลผลิตระดับจังหวัดใช้เป็น ข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนบริหารจัดการภายในจังหวัด

๕. ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำตัวเลขเอกภาพ ร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขตที่ ๖ จังหวัดชลบุรี ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดอำเภอโดยระเบียบวิธีการทางสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อประมาณการ

ผลผลิตขณะที่ติดผลบนต้นในพื้นที่ ด้วยวิธีการสุ่ม ประชุมร่วมกันของหน่วยงานในพื้นที่ และส่วนกลาง เพื่อจัดทำตัวเลขเอกภาพ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไป

ตารางที่ ๔.๑ วิธีคิดกรณี พื้นที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๔.๒ วิธีคิดกรณี พื้นที่ลดลง

ตารางที่ ๔.๓ อายุการเก็บเกี่ยวไม้ผล

ทุเรียน	ออกดอก - ดอกบาน (ระยะเหยียดตีนหนู)	เก็บเกี่ยว (วัน)		รวมวันรายงาน-เก็บเกี่ยว
		การค้า	วิชาการ	
หมอนทอง	45 วัน	100-110	110-120	155 วัน (45+110)
ชะนี	45 วัน	95-100	100-110	145 วัน (45+100)
กระดุม	45 วัน	85-90	90-100	135 วัน (45+90)
อื่นๆ	45 วัน	100-110	110-120	145 วัน (45+100)
เงาะ	ออกดอก - ดอกบาน	เก็บเกี่ยว (วัน)		
โรงเรียน	45 วัน	110-120		155 วัน (45+110)
สีชมพู	45 วัน	120-130		165 วัน (45+120)
	ออกดอก - ดอกบาน	เก็บเกี่ยว (วัน)		
มังคุด	30 วัน	80-85		115 วัน (30+85)
	ออกดอก - ดอกบาน	เก็บเกี่ยว (วัน)		
ลองกอง	50 วัน	100		150 วัน (50+100)

ที่มา : การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ (จริงแท้ ศิริพานิช, ธีรนุต ร่มโพธิ์ภักดิ์)

ภาพที่ ๔.๑ การพัฒนาการของดอกทุเรียน

ภาพที่ ๔.๒ การพัฒนาการของดอกมังคุด

พัฒนาการของดอกเงาะ

ระยะช่อติดดอก → ระยะช่อสะเดา → ระยะดอกบาน → ระยะเก็บเกี่ยว

30-35 วัน 10-15 วัน

นับอายุจากดอกบานถึงเก็บเกี่ยว

- เงาะโรงเรียน 100-110 วัน
- เงาะสีชมพู 110-120 วัน
- เงาะสีทอง 80-90 วัน

ภาพที่ ๔.๓ การพัฒนาการของดอกเงาะ

พัฒนาการของดอกลองกอง

ระยะแทงช่อดอก → ระยะดอกเจริญ → ระยะดอกบาน → ระยะเก็บเกี่ยว

28-35 วัน 10-15 วัน 105-110 วัน

ภาพที่ ๔.๔ การพัฒนาการของดอกลองกอง

ตัวอย่างแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลด้านการผลิต

ตารางที่ ๔.๔ แบบรายงานการออกดอกของไม้ผล

แบบรายงานการออกดอกไม้ผล จังหวัด ..... ปี							
ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....							
ตำบล.....							
พืช / พันธุ์	**พื้นที่ให้ผล (ไร่) (-1-)**	**% การออกดอกช่วง 10 วัน (-2-)**	**% การออกดอกสะสม (-3-)**	**พื้นที่การออกดอก (ไร่) (-4-)**	**ประมาณการผลผลิต (ตัน) (-5-)**	**ตำบลที่มีพื้นที่ออกดอก (-6-)**	**ระยะที่รายงาน**
1. ทุเรียน							เริ่มออกดอกให้รายงานเมื่อ
หมอนทอง							ดอกอยู่ในระยะเหยียดตีนหนู
ชะนี							
กระดุม							
อื่น ๆ							
รวม / เฉลี่ย							
2. เงาะ							เริ่มออกดอกให้รายงานเมื่อเห็น
โรงเรียน							เม็ดดอกชัดเจนแล้ว
สีชมพู							
อื่นๆ							
รวม / เฉลี่ย							
3. มังคุด							เริ่มออกดอกให้รายงานเมื่อเห็น
							ดอกออกกลมแล้ว
รวม / เฉลี่ย							
4.ลองกอง							เริ่มออกดอกให้รายงานเมื่อเห็น
รวม / เฉลี่ย							แทงช่อดอกสีเขียว
หมายเหตุ	1. พื้นที่ให้ผลรวมอำเภอแยกตามชนิด/พันธ์						
	2.% การออกดอกตามชนิดพืช ช่วง 10 วัน			ลงชื่อ.....ผู้รายงาน			
	3. % การออกดอกสะสมตั้งแต่เริ่มออกดอกจนถึงวันรายงาน			(.....)			
	4.พื้นที่ออกดอกสะสมตั้งแต่เริ่มออกดอกจนถึงวันรายงาน			ตำแหน่ง.....			
	5.ประมาณการผลผลิตสะสมตั้งแต่เริ่มออกดอกจนถึงวันรายงาน						
	6.พื้นที่ออกดอกของแต่ละตำบลทุกช่วง 10 วัน (ไม่สะสม)						

ตารางที่ ๔.๕ แบบเก็บข้อมูลประมาณการผลผลิตไม้ผล

ประมาณการผลผลิตทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกองอำเภอ..... ปี																				
ครั้งที่.....																				
ตัดยอดข้อมูลวันที่ ..... เดือน.....																				
พืช	**พื้นที่ปลูก**	**พื้นที่ให้ผล**	**ประมาณการผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดในแต่ละช่วง (ตัน)**																	
	ทั้งหมด	**ทั้งหมด**	Mar-52			Apr-52			May-52			Jun-52			Jul-52					**ผลผลิตรวม**
	(ไร่)	**(ไร่)**	1 - 10	11-20	21 - 31	1 - 10	11 - 20	21 - 30	1 - 10	11 - 20	21 - 31	1 - 10	11 - 20	21-30	1- 10	11-20	21-31			**ปี 52(ตัน)**
1. ทุเรียน											-	-	-	-	-	-	-			-
- หมอนทอง																				-
-ชะนี																				-
-กระดุม																				-
- อื่นๆ																				-
2. เงาะ																-	-			-
- โรงเรียน																				-
- สีชมพู																				-
3. มังคุด																				-
4. ลองกอง																				
หมายเหตุ	1.ปริมาณผลผลิตและช่วงเวลาเก็บเกี่ยวอาจเปลี่ยนแปลงไปจากประมาณการในครั้งนี้ได้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและ																			
	ปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการออกดอกและการพัฒนาการของผล																			
	2.ผลผลิตเฉลี่ย -ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง = ... กก./ไร่, ทุเรียนพันธุ์ชะนี = ... ก.ก./ไร่ ,ทุเรียนพันธุ์กระดุม = ... ก.ก./ไร่ ทุเรียนพันธุ์อื่นๆ = ... ก.ก./ไร่																			
	- เงาะโรงเรียน .....กก./ไร่ เงาะสีชมพู ..... กก./ไร่ มังคุด = ... ก.ก./ไร่ ลองกอง =..... ก.ก./ไร่																			
	3.ข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยจากรายงานสถานการณ์ไม้ผลปี																			
	ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ http://.....																			

ตัวอย่างข้อมูลประมาณการผลผลิตไม้ผลภาคตะวันออก

ตารางที่ ๔.๖ ไม้ผลรวม (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง): เปรียบเทียบผลพยากรณ์เนื้อที่ ยืนต้น ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัดปี ๕๙ กับผลสำรวจ ปี ๖๐

ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)				เนื้อที่ให้ผล (ไร่)				ผลผลิต (ตัน)				ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			
	ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง	
			ปริมาณ	ร้อยละ			ปริมาณ	ร้อยละ			ปริมาณ	ร้อยละ			ปริมาณ	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	669,869	677,061	7,192	1.07	603,516	605,703	2,187	0.36	517,827	786,239	268,412	51.83	858	1,298	440	51.28
จันทบุรี	429,886	430,069	183	0.04	390,417	390,766	349	0.09	329,799	502,601	172,802	52.40	845	1,286	441	52.19
ตราด	132,086	136,727	4,641	3.51	118,084	118,622	538	0.46	104,867	158,262	53,395	50.92	888	1,334	446	50.23
ระยอง	107,897	110,265	2,368	2.19	95,015	96,315	1,300	1.37	83,161	125,376	42,215	50.76	875	1,302	427	48.80

ตารางที่ ๔.๗ เปรียบเทียบเนื้อที่ให้ผลไม้รายชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

จังหวัด	ทุเรียน			มังคุด			เงาะ			ลองกอง			ไม้ผล 4 ชนิด		
	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	251,504	256,086	1.82	190,514	190,788	0.14	112,927	112,981	0.05	48,571	45,848	-5.61	603,516	605,703	0.36
จันทบุรี	171,092	173,672	1.51	129,339	129,537	0.15	56,874	56,491	-0.67	33,112	31,066	-6.18	390,417	390,766	0.09
ตราด	24,178	24,766	2.43	34,917	35,047	0.37	47,667	48,123	0.96	11,322	10,686	-5.62	118,084	118,622	0.46
ระยอง	56,234	57,648	2.51	26,258	26,204	-0.21	8,386	8,367	-0.23	4,137	4,096	-0.99	95,015	96,315	1.37

ตารางที่ ๔.๘ เปรียบเทียบปริมาณไม้ผลรายชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

จังหวัด	ทุเรียน			มังคุด			เงาะ			ลองกอง			ไม้ผล 4 ชนิด		
	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	277,370	422,365	52.27	97,711	147,804	51.27	116,269	192,055	65.18	26,477	24,015	-9.30	517,827	786,239	51.83
จันทบุรี	187,790	284,874	51.70	68,871	107,138	55.56	53,677	94,324	75.73	19,461	16,265	-16.42	329,799	502,601	52.40
ตราด	29,904	44,483	48.75	15,649	23,900	52.73	54,382	84,349	55.10	4,932	5,530	12.12	104,867	158,262	50.92
ระยอง	59,676	93,008	55.85	13,191	16,766	27.10	8,210	13,382	63.00	2,084	2,220	6.53	83,161	125,376	50.76

ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบผลผลิตต่อไร่ไม้ผลรายชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

จังหวัด	ทุเรียน			มังคุด			เงาะ			ลองกอง			ไม้ผล 4 ชนิด		
	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ	ปี 2559	ปี 2560	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	1,103	1,649	49.50	513	775	51.07	1,030	1,700	65.05	545	524	-3.85	858	1,298	51.28
จันทบุรี	1,098	1,640	49.36	532	827	55.45	970	1,670	72.16	587	524	-10.73	845	1,286	52.19
ตราด	1,237	1,796	45.19	448	682	52.23	1,141	1,753	53.64	436	517	18.58	888	1,334	50.23
ระยอง	1,061	1,613	52.03	502	640	27.49	971	1,599	64.68	504	542	7.54	875	1,302	48.80

ตารางที่ ๔.๑๐ ร้อยละผลผลิตรายเดือนของไม้ผล ๔ ชนิด (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	รายการ	ร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตรายเดือนของปี2559									รวม
		ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	ร้อยละ/ตัน
3 จ.ตะวันออก	ร้อยละ	0.08	2.87	12.53	34.78	33.20	14.76	1.68	0.07	0.04	100.00
	ปริมาณ	661	22,549	98,507	273,380	261,087	116,039	13,197	513	303	786,239
จันทบุรี	ร้อยละ	0.11	3.99	13.70	30.39	31.84	18.50	1.48	0.01	-	100.00
	ปริมาณ	570	20,031	68,839	152,580	160,076	93,002	7,446	59	-	502,601
ตราด	ร้อยละ	0.03	0.91	14.06	38.48	36.50	7.84	1.71	0.29	0.19	100.00
	ปริมาณ	44	1,448	22,251	60,920	57,730	12,410	2,699	454	303	158,262
ระยอง	ร้อยละ	0.04	0.85	5.92	47.76	34.51	8.48	2.43	-	-	100.00
	ปริมาณ	47	1,070	7,417	59,880	43,281	10,627	3,052	-	-	125,376

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4

ตารางที่ ๔.๑๑ ทุเรียน : เปรียบเทียบเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ และผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)				เนื้อที่ให้ผล (ไร่)				ผลผลิต (ตัน)				ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			
	ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง	
		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	300,729	311,581	10,852	3.61	251,504	256,086	4,582	1.82	277,370	422,365	144,995	52.27	1,103	1,649	546	49.50
จันทบุรี	203,170	207,483	4,313	2.12	171,092	173,672	2,580	1.51	187,790	284,874	97,084	51.70	1,098	1,640	542	49.36
ตราด	30,798	34,911	4,113	13.35	24,178	24,766	588	2.43	29,904	44,483	14,579	48.75	1,237	1,796	559	45.19
ระยอง	66,761	69,187	2,426	3.63	56,234	57,648	1,414	2.51	59,676	93,008	33,332	55.85	1,061	1,613	552	52.03

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อแกลง จ.ระยอง

ตารางที่ ๔.๑๒ ทุเรียน : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	รายการ	ร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตรายเดือน							รวม
		ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ร้อยละ/ตัน
3 จ.ตะวันออ	ร้อยละ	0.16	5.29	19.99	43.85	25.17	5.53	-	100.00
	ปริมาณ	661	22,343	84,448	185,260	106,304	23,348	-	422,365
จันทบุรี	ร้อยละ	0.20	6.99	22.44	41.07	23.25	6.05	-	100.00
	ปริมาณ	570	19,913	63,926	116,997	66,233	17,235	-	284,874
ตราด	ร้อยละ	0.10	3.08	30.87	41.16	21.71	3.08	-	100.00
	ปริมาณ	44	1,370	13,732	18,308	9,657	1,370	-	44,483
ระยอง	ร้อยละ	0.05	1.14	7.30	53.71	32.70	5.10	-	100.00
	ปริมาณ	47	1,060	6,790	49,955	30,414	4,743	-	93,008

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อเกลง จ.ระยอง

ตารางที่ ๔.๑๓ มังคุด : เปรียบเทียบผลพยากรณ์เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ กับผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)				เนื้อที่ให้ผล (ไร่)				ผลผลิต (ตัน)				ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			
	ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง	
		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	200,178	199,977	-201	-0.10	190,514	190,788	274	0.14	97,711	147,804	50,093	51.27	513	775	262	51.07
จันทบุรี	133,522	132,961	-561	-0.42	129,339	129,537	198	0.15	68,871	107,138	38,267	55.56	532	827	295	55.45
ตราด	38,437	38,790	353	0.92	34,917	35,047	130	0.37	15,649	23,900	8,251	52.73	448	682	234	52.23
ระยอง	28,219	28,226	7	0.02	26,258	26,204	-54	-0.21	13,191	16,766	3,575	27.10	502	640	138	27.49

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อเกลง จ.ระยอง

ตารางที่ ๔.๑๔ มังคุด : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	รายการ	ร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตรายเดือน						รวม
		มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ร้อยละ/ตัน
3 จ.ตะวันออก	ร้อยละ	0.11	4.04	22.32	42.89	28.52	2.12	100.00
	ปริมาณ	164	5,967	32,994	63,389	42,153	3,136	147,804
จันทบุรี	ร้อยละ	0.11	3.24	16.82	44.82	34.65	0.36	100.00
	ปริมาณ	118	3,471	18,021	48,019	37,123	386	107,138
ตราด	ร้อยละ	0.15	7.89	38.38	45.44	8.14	-	100.00
	ปริมาณ	36	1,886	9,173	10,860	1,945	-	23,900
ระยอง	ร้อยละ	0.06	3.64	34.60	26.90	18.40	16.40	100.00
	ปริมาณ	10	610	5,800	4,510	3,085	2,750	16,766

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อ.แกลง จ.ระยอง

ตารางที่ ๔.๑๕ เงาะ : เปรียบเทียบเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ กับผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)				เนื้อที่ให้ผล (ไร่)				ผลผลิต (ตัน)				ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			
	ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง	
		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออก	117,416	117,341	-75	-0.06	112,927	112,981	54	0.05	116,269	192,055	75,786	65.18	1,030	1,700	670	65.05
จันทบุรี	58,108	57,089	-1,019	-1.75	56,874	56,491	-383	-0.67	53,677	94,324	40,647	75.73	970	1,670	700	72.16
ตราด	50,865	51,763	898	1.77	47,667	48,123	456	0.96	54,382	84,349	29,967	55.10	1,141	1,753	612	53.64
ระยอง	8,443	8,489	46	0.54	8,386	8,367	-19	-0.23	8,210	13,382	5,172	63.00	971	1,599	628	64.68

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อแกลง จ.ระยอง

ตารางที่ ๔.๑๖ เงาะ : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	รายการ	ร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตรายเดือน						รวม
		มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ร้อยละ/ตัน
3 จ.ตะวันออก	ร้อยละ	0.02	4.15	27.89	45.09	21.15	1.69	100.00
	ปริมาณ	42	7,974	53,564	86,599	40,627	3,248	192,055
จันทบุรี	ร้อยละ	-	1.51	18.06	45.68	33.24	1.51	100.00
	ปริมาณ	-	1,424	17,035	43,088	31,353	1,424	94,324
ตราด	ร้อยละ	0.05	7.75	38.69	42.67	8.71	2.13	100.00
	ปริมาณ	42	6,537	32,635	35,991	7,347	1,797	84,349
ระยอง	ร้อยละ	-	0.10	29.10	56.20	14.40	0.20	100.00
	ปริมาณ	-	13	3,894	7,520	1,927	27	13,382

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อแกลง จ.ระยอง

ตารางที่ ๔.๑๗ ลองกอง : เปรียบเทียบเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลลิตต่อไร่ ภาคตะวันออกและรายจังหวัด ปี ๒๕๕๙ กับผลสำรวจ ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)				เนื้อที่ให้ผล (ไร่)				ผลผลิต (ตัน)				ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			
	ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง		ปี 2559	ปี 2560	การเปลี่ยนแปลง	
		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ		ผลสำรวจ	ปริมาณ	ร้อยละ
3 จ.ตะวันออ	51,546	48,162	-3,384	-6.57	48,571	45,848	-2,723	-5.61	26,477	24,015	-2,462	-9.30	545	524	-21	-3.85
จันทบุรี	35,086	32,536	-2,550	-7.27	33,112	31,066	-2,046	-6.18	19,461	16,265	-3,196	-16.42	587	524	-63	-10.73
ตราด	11,986	11,263	-723	-6.03	11,322	10,686	-636	-5.62	4,932	5,530	598	12.12	436	517	81	18.58
ระยอง	4,474	4,363	-111	-2.48	4,137	4,096	-41	-0.99	2,084	2,220	136	6.53	504	542	38	7.54

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ) (20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อแกลง จ.ร

ตารางที่ ๔.๑๘ ลองกอง : ร้อยละผลผลิตรายเดือน ปี ๒๕๖๐

ภาค/จังหวัด	รายการ	ร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตรายเดือน									รวม
		มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ร้อยละ/ตัน
3 จ.ตะวันออก	ร้อยละ	-	0.49	6.50	19.98	41.26	28.37	2.14	1.26	-	100.00
	ปริมาณ	-	118	1,562	4,795	9,911	6,813	513	303	-	24,015
จันทบุรี	ร้อยละ	-	0.11	3.24	16.82	44.82	34.65	0.36	-	-	100.00
	ปริมาณ	-	18	527	2,736	7,291	5,636	59	-	-	16,265
ตราด	ร้อยละ	-	1.73	14.54	22.09	31.63	16.32	8.21	5.48	-	100.00
	ปริมาณ	-	96	804	1,222	1,748	902	454	303	-	5,530
ระยอง	ร้อยละ	-	0.20	10.40	37.70	39.30	12.40	-	-	-	100.00
	ปริมาณ	-	4	231	837	872	275	-	-	-	2,220

ที่มา : ผลวิเคราะห์จากการสำรวจของคณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี2560 ครั้งที่ 4 (ผลสำรวจเอกภาพ)

(20 เม.ย. 60) รร.เดอะปริ้นส์เซส รีสอร์ท แอนด์สปา อแกลง จ.ระยอง

สรุปบทเรียนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

๑. นายชาตรี บุญนาค
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
๒. นางสาววรนุช สีแดง
ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

สรุปบทเรียนการบริหารจัดการผลไม้ภาคตะวันออก

ผลไม้เป็นสินค้าเกษตรสำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย ปัจจุบันมีครัวเรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ประมาณ ๑.๙๒๓ ล้านครัวเรือน จากเกษตรกรทั้งประเทศ ๖.๕ ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด พื้นที่ปลูกไม้ผล ๕๗ ชนิดมีประมาณ ๘.๑๗๖ ล้านไร่ ผลผลิตปีละประมาณ ๗.๔๘๖ ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าของผลผลิตตามราคาที่เกษตรกรขายได้ปีละประมาณ ๙๐,๓๖๑ ล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้หลักหล่อเลี้ยงครอบครัวเกษตรกรในชนบท อีกทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถสร้างรายได้ และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศรวมปีละประมาณ ๒๙,๖๘๕ ล้านบาท ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นผู้นำการผลิตและส่งออกผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ไม้ผลของไทยส่วนใหญ่ให้ผลผลิตตามฤดูกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในไม้ผลเศรษฐกิจที่มักจะมีปัญหาการตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย และลองกอง มีผลผลิตในฤดูออกมากพร้อมๆกันในช่วงเดือนเมษายน – กันยายน ประมาณ ๑.๘๕ ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๙๕ ของผลผลิตรวม ซึ่งเดือนที่มีผลผลิตออกมากที่สุดและมักมีปัญหาเกิดขึ้นทุกปี คือ เดือนพฤษภาคม และเดือนสิงหาคม สำหรับผลผลิตนอกฤดูมีเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ ๕ ดังนั้น ปัญหาสำคัญของผลไม้ไทย คือ

๑. ผลผลิตออกเป็นฤดูกาล มีปริมาณมากพร้อมกันหลายชนิด และเน่าเสียง่าย โดยในเดือนเมษายน – พฤษภาคม จะมีทุเรียน มังคุด เงาะ ของภาคตะวันออก ออกมาพร้อมกับลิ้นจี่ของภาคเหนือต่อมาในเดือนมิถุนายน – สิงหาคม จะมีทุเรียน มังคุด เงาะ ของภาคใต้ออกมาพร้อมกับลำไยของภาคเหนือและตามด้วยลองกองจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งออกมากในเดือนสิงหาคม – กันยายน ทั้งนี้ ผลไม้แต่ละชนิดในแต่ละพื้นที่จะมีช่วงวิกฤติสั้นๆ ประมาณ ๗ – ๑๐ วัน ที่ผลผลิตกระจุกออกมาในปริมาณมากจนตลาดกลางในแหล่งผลิตไม่สามารถรองรับได้ และมักเกิดปัญหาราคาตกต่ำขึ้นอย่างรุนแรง

๒. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อยและผลผลิตมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลส่วนใหญ่เป็นรายย่อยและมีข้อจำกัดในด้านความรู้ ทักษะ และเงินทุน จึงยังไม่สามารถผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพได้ตามที่ตลาดต้องการ ซึ่งในแต่ละปีที่มีปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำนั้น เกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือ เกษตรกรที่ผลผลิตไม่มีคุณภาพ ในขณะเดียวกันผู้ค้ายังต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อการส่งออกอีกเป็นจำนวนมาก

๓. ฐานข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ข้อมูลไม้ผลแต่ละชนิดมีไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ถูกต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริง เช่นข้อมูลเกษตรกร ข้อมูลกลุ่ม แหล่งผลิต และปริมาณผลผลิตที่ขัดเจนเป็นรายสินค้า จึงเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถวางแผนบริหารจัดการอุปทาน (Supply Management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ราคาผลไม้ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับราคาปัจจัยการผลิต แรงงานและค่าขนส่ง ในบางปีมีปัญหาราคาตกต่ำอย่างรุนแรง ทำให้เกษตรกรประสบภาวการณ์ขาดทุน และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรตลอดจนขาดเงินลงทุนและขาดความเชื่อมั่นที่จะลงทุน

๕. ข้อกำหนดการซื้อขายผลไม้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในบางกรณีมีการกำหนดมาตรฐานโดยอ้างตลาดต่างประเทศเพื่อกีดกันหรือกดราคาผลผลิตจากเกษตรกร และไม่มีการนำมาตรฐานสินค้าเกษตร(ไม้ผล) ของประเทศไทยที่ประกาศโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

๖. การนำเข้าผลไม้จากต่างประเทศมีมากขึ้น ไม่มีคุณภาพ และแย่งตลาดผลไม้ไทย ผลไม้ที่มีการนำเข้ามากที่สุด คือ จากประเทศจีน โดยที่จีนไม่ต้องเสียภาษีใดๆทั้งสิ้น การนำเข้าผลไม้จากจีนนอกจากแย่งตลาดผลไม้ไทยแล้ว ผลไม้ที่นำเข้ายังมีปัญหาด้านความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ซึ่งระบบตรวจสอบควบคุมคุณภาพผลไม้นำเข้ายังไม่เข้มงวดเพียงพอ ทำให้ผู้บริโภคคนไทยเสี่ยงต่อการนำเข้าผลไม้ที่มีสารพิษตกค้าง

๗. ปัญหาด้านการส่งออก ได้แก่ การขยายการส่งออกยังมีขีดจำกัด ปริมาณผลไม้คุณภาพมีไม่เพียงพอกับความต้องการเพื่อการส่งออก ขั้นตอนการส่งออกและนำเข้าผลไม้สดยุ่งยากมาก

ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตไม้ผลที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญได้แก่ จันทบุรี ตราดและระยอง ผลไม้ที่สำคัญได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง โดยมีช่วงผลผลิตออกสู่ตลาด ดังนี้

ทุเรียน มี ผลผลิตออกสู่ตลาดระหว่างเดือนมีนาคม – กรกฎาคม มีช่วงผลผลิตกระจุกตัว (Peak) ประมาณเดือนเมษายน - พฤษภาคม

มังคุด มีผลผลิตออกสู่ตลาดระหว่างเดือนมีนาคม – กรกฎาคม มีช่วงผลผลิตกระจุกตัว (Peak) ประมาณเดือนพฤษภาคม- มิถุนายน

เงาะ มี ผลผลิตออกสู่ตลาดระหว่างเดือนมีนาคม – สิงหาคม มีช่วงผลผลิตกระจุกตัว (Peak) ประมาณเดือนพฤษภาคม - เดือนมิถุนายน

ลองกอง มี ผลผลิตออกสู่ตลาดระหว่างเดือนเมษายน– สิงหาคม มีช่วงผลผลิตกระจุกตัว (Peak) ประมาณต้นเดือนมิถุนายน

ปัญหาที่เกิดขึ้นของผลไม้ภาคตะวันออก คือ ผลผลิตผลไม้หลายชนิดออกสู่ตลาดมากในช่วงเวลาเดียวกัน คือช่วงผลผลิตจะออกกระจุกตัว (ประมาณ ๖๐ % ของผลผลิตทั้งหมด) พร้อมกันในช่วงสั้นๆ (ประมาณ ๑๐ - ๒๐ วัน) ทำให้ผลผลิตในช่วงนั้นมีมากกว่ากลไกตลาดในพื้นที่ปกติจะบริหารจัดการได้ จึงเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ราคาผลไม้ทั้ง ๔ ชนิดตกต่ำ ผลผลิตเกิดการสูญเสียรายได้ในภาคเศรษฐกิจของประเทศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นค่อนข้างเป็นประจำเกือบทุก ๆ ปี ประกอบกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอื่นๆ

เช่นค่าครองชีพสูงเศรษฐกิจโลกตกต่ำ อาจส่งผลกระทบต่อการตลาดและราคาผลไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ผลไม้ออกพร้อมๆกัน หรือช่วงผลไม้กระจุกตัว (Peak) อันอาจเกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำขึ้นได้

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจำเป็นต้องมีแนวทางและวิธีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดย คณะกรรมการพัฒนาและบริหารผลไม้ (Fruit Board) ได้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และได้เตรียมการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลไม้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะยาวได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ผลไม้ไทยขึ้นเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้อย่างยั่งยืน

ประโยชน์และผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารผลไม้

๑. การบริหารจัดการด้านการผลิต (Supply) ดำเนินการจัดทำข้อมูลไม้ผลด้านการผลิตที่เป็นเอกภาพ ตะวันออก ดังนี้

๑.๑ ข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตภาคตะวันออก แยกเป็นรายจังหวัดและชนิดไม้ผล ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญจำนวน ๒ ชุดข้อมูล ได้แก่

๑.๑.๑ ข้อมูลการผลิต ได้แก่ พื้นที่ยืนต้น พื้นที่ให้ผล ปริมาณผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ย

๑.๑.๒ ข้อมูลประมาณการผลผลิต ได้แก่ การประมาณผลผลิตผลไม้เป็นราย ๑๐ วันตลอดช่วงฤดูกาล

๑.๒. ข้อมูลด้านการผลิตผลไม้รายอำเภอ

๑.๒.๑ ปริมาณผลผลิตผลไม้ที่เก็บเกี่ยวรายเดือน

๑.๒.๒ ปริมาณผลผลิตผลไม้ที่เก็บเกี่ยวรายอำเภอ

๒. การบริหารจัดการด้านการตลาด (Demand) ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ แหล่งจำหน่าย ทั้งในระดับท้องถิ่น ตลาดภายในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ

๒.๒ ชนิดและปริมาณการรับซื้อผลไม้ในแต่ละจุดรับซื้อ / บริษัทส่งออก

๒.๓ ช่วงเวลาการรับซื้อ

๒.๔ แหล่งจำหน่าย/ปลายทาง

๓. การบริหารจัดการข้อมูลปริมาณผลผลิตและความต้องการซื้อขายผลไม้ (Demand – Supply Side) ภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๗ โดยได้ดำเนินการนำข้อมูลทั้งด้านการผลิตและการตลาดมาใช้เป็นฐานในการจัดการในภาพรวม ซึ่งสามารถบริหารจัดการออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๓.๑ ปริมาณผลผลิตผลไม้ที่กลไกตลาดปกติบริหารจัดการได้รายเดือน

๓.๒ ปริมาณผลผลิตผลไม้ที่เป็นผลผลิตส่วนเกิน (Over supply) รายเดือน

๓.๓ ปริมาณผลผลิตผลไม้ที่เป็นผลผลิตส่วนเกิน (Over supply) รายอำเภอ/จังหวัด

๔. แผนบริหารจัดผลไม้ภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๗ นำข้อมูลทั้ง ๒ ด้าน มาแปลงสู่การเตรียมการและกำหนดแผนการบริหารจัดการ ออกเป็น ๓ แผนหลักดังนี้

๔.๑ แผนบริหารจัดการผลไม้ตามกลไกตลาดปกติ

๔.๒ แผนบริหารจัดการผลไม้โดยการบริหารจัดการของจังหวัด

๔.๓ แผนบริหารจัดการผลไม้ในส่วนผลผลิตส่วนเกิน (Over supply)

๔.๓.๑ แผนบริหารจัดการผลไม้ในส่วนผลผลิตส่วนเกิน (Over supply) ของอำเภอที่มีผลผลิตส่วนเกิน

๔.๓.๒ แผนบริหารจัดการผลไม้ในส่วนผลผลิตส่วนเกิน (Over supply) ของจังหวัด

๔.๓.๓ แผนบริหารจัดการผลไม้ในส่วนผลผลิตส่วนเกิน (Over supply) ของภาคตะวันออก

๕. ควบคุมกำกับและติดตามการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการผลไม้ให้เป็นไปตามแผนอย่างต่อเนื่อง

๖. ภาคตะวันออกมีการบริหารจัดการผลไม้ทั้ง ๔ ชนิด ได้อย่างชัดเจนและมีการป้องกันแก้ไขได้ตรงกับพื้นที่และเป้าหมาย จนทำให้ไม่มีปัญหาผลไม้ราคาตกต่ำจนก่อให้ความเสียหายต่อเกษตรกรและประเทศชาติ

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๘ . **ยุทธศาสตร์พัฒนาผลไม้ไทยพ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒**. เอกสารประ กอบการคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙ (อัดสำเนา)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. ๒๕๔๘ . **การบริหารจัดการสู่ทางปฏิบัติ**. เอกสารประกอบการบรรยาย. ๙ กันยายน ๒๕๔๘ . (อัดสำเนา)

สมพงศ์ เกษมสิน. ๒๕๑๔. **ศิลป์และศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากร**. เอกสารประกอบการบรรยาย ๑๔ มีนาคม ๒๕๑๔. (อัดสำเนา)

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๗. **แนวทางการดำเนินงานโครงการป้องกันแก้ไขปัญหาผลไม้ภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๐**. กรุงเทพฯ.

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๓ จังหวัดระยอง กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๘. **ข้อมูลการผลิตและประมาณการผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๘ (ข้อมูลเอกภาพ)** .รายงานการประชุมจัดทำข้อมูลการผลิตและการประมาณผลผลิตผลไม้ภาคตะวันออก ครั้งที่ ๓/๒๕๕๘ (ข้อมูลเอกภาพ) (อัดสำเนา)

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๘ **แนวทางการบริหารจัดการผลไม้ปี ๒๕๕๘**

แหล่งที่มา : http://www.agriman.doae.go.th/home/news๓/news๓_๑/f/๐๐๒_b.pdf

สืบค้น ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ**.

แหล่งที่มา : http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/statplan/statplan๐๖.html.

สืบค้น ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙

_____. (ม.ป.ป.). **นิยามศัพท์ทางสถิติ.**

แหล่งที่มา : http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/statplan/statplan๐๕.html.

สืบค้น ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (ม.ป.ป.). **การพยากรณ์ผลผลิตการเกษตร**

แหล่งที่มา : www๒.oae.go.th/forecast/๐๒_journal/forecast.doc

สืบค้น ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘.